

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Adam Merenda

**Změna ruské strategie intervence
v syrské občanské válce**

**Change of Russian Intervention Strategy
in the Syrian Civil War**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Markéta Žídková, Ph.D., M.A.

Olomouc 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Změna ruské strategie intervence v syrské občanské válce“ vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Olomouci, dne 24. 4. 2023

.....

Adam Merenda

Zde bych rád poděkoval Mgr. Markétě Židkové Ph.D.,M.A za odborné vedení, trpělivost a cenné rady, které mi pomohly k vypracování této bakalářské práce.

Obsah

<i>Úvod</i>	5
1 Teoretické ukotvení	9
1.1 Motivy intervencí třetích stran.....	9
1.2 Klasifikace intervencí	10
2 Vztahy Ruska a Sýrie	11
2.1 Sovětsko-syrské vztahy před vládou rodiny Asadů.....	11
2.2 Sovětsko-syrské vztahy za vlády Háfize al-Asada	12
2.3 Rusko-syrské vztahy za vlády Bašára al-Asada	16
3 Syrská občanská válka a ruský postoj	20
3.1 Selhání diplomacie mezi Ruskem a Spojenými státy	20
3.2 Otázka osudu Asada a Ruská národní bezpečnostní strategie	21
3.3 Red Line Affair	22
3.4 Vzestup Islámského státu.....	24
4 Ruská vojenská intervence v roce 2015	25
4.1 Primární faktory	26
4.2 Sekundární faktory	29
4.3 Vojenské faktory.....	31
4.4 Vnitřně politické motivy intervence	33
<i>Závěr</i>	35
<i>Seznam literatury</i>	38
<i>Abstrakt</i>	42
<i>Abstract</i>	43

Úvod

Občanská válka v Sýrii začala v roce 2011, kdy demonstrace podnětené událostmi arabského jara přerostly po neúspěšném potlačení armádou v ozbrojeném povstání. Syrská vláda nebyla sama schopna vyřešit tento chaotický konflikt a režim se navíc pod mezinárodním tlakem v jednu chvíli ocitl téměř před zhroucením. Přestože syrská armáda nakonec ustála největší nápor v roce 2012 a zvítězila v klíčové bitvě o syrské hlavní město Damašek, po následující tři roky nebyla schopna obnovit kontrolu nad ztracenými územími, a navíc se do války už otevřeně zapojil další aktér: Islámský stát. Po sérii vojenských úspěchů Islámského státu syrský režim začal znovu ztrácet iniciativu na bojišti a státu hrozil kolaps.

Po dalších ztrátách území v roce 2015 syrský prezident Bašár al-Asad oficiálně požádal Rusko o pomoc při boji proti terorismu (RIA, 2015). Rusko na základě této oficiální žádosti rozhodlo o vojenské intervenci v Sýrii pod záminkou boje proti terorismu. Do konfliktu se zapojilo zejména ruské letectvo, které výrazně přispělo k znovuzískání iniciativy na bojišti.

Ruská vojenská intervence Sýrii byla pro svět velikým překvapením, protože se jednalo o první vojenský zásah moderního Ruska mimo postsovětský prostor. Výchozím bodem práce rozhodnutí Ruska zapojit se do války přímo, což byl bezprecedentní a nečekaný akt. Ruská intervence vedla k zásadnímu obratu v syrské občanské válce, a přestože občanská válka v Sýrii stále trvá, v současné době má syrská vláda pod vedením prezidenta Bašára al-Asada pod kontrolou většinu Sýrie. Rusko však Sýrii otevřeně vojensky podporovalo už od roku 2011, avšak až do roku 2015 se do bojů přímo nezapojovalo. Práce má za cíl analyzovat, co vedlo Rusko k rozhodnutí přímo se zapojit do konfliktu v roce 2015. Hlavní výzkumnou otázkou je, jaké faktory vedly Rusko k tomu, že změnilo svou strategii v Sýrii z intervence středního rozsahu na intervenci velkého rozsahu.

Práce je kvalitativní případovou studií. Jejím cílem je vysvětlit, co vedlo Rusko ke změně přístupu v Sýrii. Z metodologického hlediska bude v této bakalářské práci ruská intervence v Sýrii rozdělena na dvě části. V období mezi lety 2011 a 2015 bude považována za intervenci středního rozsahu, protože Rusko podporovalo Sýrii všemi prostředky kromě přímého zásahu. Od roku 2015 bude považována za intervenci velkého rozsahu, protože v tomto roce došlo k přímému vojenskému zásahu Ruska v Sýrii. Od tohoto roku se Rusko

otevřeně angažovalo ve vojenských operacích, což značí výraznou změnu v charakteru intervence a zvyšuje její rozsah v porovnání s předchozími lety.

Text bakalářské práce je členěn na čtyři části. První kapitola práce je zaměřena na teoretickou problematiku intervencí. Cílem je představit pohled na vojenských intervence. Kapitola dále teoreticky ukotvuje vojenskou intervenci a klasifikuje specifické typy vojenských intervencí pro účely výzkumu.

Druhá kapitola je zaměřena na vztahy Ruska a Sýrie, resp. Sovětského svazu Sýrie. Kapitola odpovídá na otázku, jak se tyto vztahy vyvíjely v posledních padesáti letech a identifikuje jejich mezníky. Velký důraz je kladen na poslední období, které je ohraničeno vládou syrského prezidenta Bašára al-Asada, proti jehož vládě vypuklo ozbrojené povstání v roce 2011 v rámci událostí arabského jara. Text postupuje chronologicky. Nejprve se v něm řeší otázky vztahů sovětského vedení se Sýrií před jejím převzetím rodinou Asadů, pokračuje vztahy Moskvy s Háfizem al-Asadem, následným ochladnutím vztahů v 80. a 90. letech, částečnou reorientaci Sýrie na Západ a v neposlední řadě vyzdvihuje důležité momenty vzájemného fungování v éře Háfizova syna, Bašára al-Asada, který Sýrii znovu sblížil s Ruskem.

V třetí části práce se text zaměřuje na reakci Ruska na občanskou válku v Sýrii a postupnou změnu původního ruského přístupu, a to konkrétně mezi lety 2011 a 2015. Rusko bylo mezinárodním společenstvím považováno za spojence syrského režimu, a tím bylo i bráno jako dílčí aktér při řešení krize diplomatickou cestou. Rusko však mělo jiný pohled než západ a situace se zhoršovala. Součástí bude i analýza pohledu Ruska na západem prosazovanou politiku intervencí a také takzvaná „red-line affair“, která téměř vedla k americké intervenci proti Asadově režimu, nebýt společného postupu Ruska a Spojených států na půdě Rady bezpečnosti OSN.

Čtvrtá část práce se zaměřuje na rozhodnutí Ruska zapojit se přímo do bojů v Sýrii. Tento zvrát nastal v souvislosti s nástupem Islámského státu a také postupným a opětovným oslabováním pozice syrského prezidenta Asada. V této části budou podrobněji analyzovány důvody intervence naznačené v přechodných kapitolách. V závěru budou shrnuty všechny kapitoly a zodpovězena výzkumná otázka.

Práce čerpá z primárních a sekundárních zdrojů. Jedná se tedy o *desk research*. „Desk research neboli analýza sekundárních dat je přístup, který je založen na zpracování již

existujících dat. Tyto data mohou mít podobu odborných publikací, zpráv z médií, výstupů z výzkumných projektů, formálních i neformálních dokumentů a databází státních a nestátních organizací, výročních zpráv atp“ (Toušek, 2014).

Teoretické ukotvení vojenské intervence je založeno na širším spektru zdrojů a přístupů jako je *Civil Wars and Foreign Powers: Outside Intervention in Intrastate Conflict* (2000) od Paula Regana, *Going in When it Counts: Military Intervention and the Outcome of Civil Conflicts* (2008) od E. Genta, *Diplomacy and Other Forms of Intervention in Civil Wars* (2006) od Paula Regana a Aysegul Aydin, nebo *Military Interventions in Civil Wars: The Role of Foreign Direct Investments and Arms Trade* (2022) od Kamila Kloska. Teoretické ukotvení intervencí umožňuje jejich aplikaci na případ ruského zapojení do konfliktu v Sýrii v následujících kapitolách. Reganův koncept je pro tuto práci obzvláště užitečný, protože rozděluje intervence na tři druhy, ale další zdroje poskytují kontext a doplňují perspektivy.

Jako primární zdroje se v práci vyskytují zejména oficiální prohlášení ruské vlády na stránkách kremlin.ru, *Ruská národní bezpečnostní strategie z roku 2009*, nebo prohlášení prezidentů Ruska, Putina a Medveděva, a jiných vysokých státních činitelů, jako je náčelník generálního štábu Valerij Gerasimov. Jako sekundární zdroje autor čerpá z prací známých autorů, například *Russia and the Arabs: Behind the Scenes in the Middle East from the Cold War to the Present* (2009) od známého arabisty a bývalého ruského Premiéra a Ministra zahraničí Jevgeniho Primakova. Práce se také odkazuje na článek *Soviet Cultural Relations with Iraq, Syria and Egypt 1955-70* (1975), od politoložky Karen Dawisha, který se zabývá zejména sovětsko-syrskou kulturní spoluprací a jejich počáteční vztahy v 50. letech. Karen Dawisha byla známá americká politoložka, autorka a profesorka. Byla autorkou a editorkou několika knih o ruské a sovětské politice.

Dále práce čerpá z analýz a publikací think tanků, analytických center (SIPRI, RAND Corporation, IISS) a odborníků v oblasti blízkého východu a ruské politiky. Náhled do rusko-syrských vztahů analyzoval Aron Lund, renovovaný švédský analytik a spisovatel specializující se na blízký východ, zejména na syrskou politiku. Byl členem Stockholmského mezinárodního mírového výzkumného ústavu (SIPRI) a pracoval jako výzkumný pracovník pro Carnegieho nadaci na blízkém východě. Je autorem několika knih a vědeckých článků na téma syrské občanské války. Mezi nejznámější patří *Divided They Stand: An Overview of Syria's Political Opposition Factions* (2012), *Struggling to Adapt: The Muslim Brotherhood in a New Syria* (2013) a *Russia in the Middle East* (2019). V neposlední řadě článek publikován

v rámci Švédského institutu mezinárodních vztahů *From Cold War to Civil War: 75 Years of Russian-Syrian Relations* (2019), který se zabývá vztahy mezi Ruskem a Sýrií.

Samuel Charp, americký analytik a expert na mezinárodní vztahy, zejména na Rusko, Eurasii a bezpečnost, analyzuje intervenční strategii Ruska před rokem 2015 v článku *Russia, Syria, and the Doctrine of Intervention* (2013). V rámci článku institutu RAND Corporation společně s politoložkou a expertkou na oblast práva Elinou Treyger a analytikem a expertem na mezinárodní bezpečnost a zaměřením na Rusko Edwardem Geistem, analyzují různé aspekty syrského konfliktu v research paperu *Understanding Russia's Intervention in Syria* (2019). Dále práce čerpá z analýzy odborníka na mezinárodní vztahy a ruskou zahraniční politiku Marka Ilnickeho, který ve svém článku *On Russia's Motives Behind its Military Intervention in Syria* (2015) poskytuje širší kontext pro pochopení rozhodnutí Moskvy v Sýrii otevřeně vojensky zasáhnout a zaměřuje se hlavně na vnitřně politické motivy Ruska.

1 Teoretické ukotvení

Tato část textu je teoretickým vhladem do problematiky vojenských intervencí třetích stran v občanských válkách. Cílem je představit pohled autorů na problematiku vojenských intervencí, a motivací třetích stran. Součástí kapitoly je klasifikace intervencí Patricka Regana (2000). Vojenské intervence do občanských konfliktů mají dlouhou historii a výzkum na toto téma probíhá již od studené války. Vojenské intervence se vyznačují porušováním konvencí a zaměřením na autoritu. Regan (2000) definuje vojenskou intervenci jako činnost narušující konvence ve vnitřních záležitostech cizího státu, která má za cíl ovlivnit rovnováhu sil mezi vládou a opozicí. Hlavním účinkem vojenské intervence je změna rovnováhy sil ve prospěch jedné strany konfliktu, což naznačuje, že zaujaté intervence by měly ovlivnit výsledek konfliktu (Gent, 2008).

1.1 Motivy intervencí třetích stran

Jedním z důvodů, proč země intervenují, je, že intervence mají primární vliv na výsledek občanské války, nikoli na její délku. Intervence třetí strany může posunout rovnováhu sil ve prospěch jedné ze stran konfliktu. Potenciální intervenční síly se obvykle rozhodují pro zásahu v případech, kde mohou dosáhnout největšího efektu na výsledek konfliktu, což závisí na charakteristikách skupin zapojených do občanské války (Gent, 2008). V současné literatuře o intervencích existuje mnoho teorií, které se pokoušejí vysvětlit motivaci třetích stran ke zásahu. Někteří vědci, jako je Regan (2000), tvrdí, že hlavním důvodem intervencí je ukončení konfliktu. Balch-Lindsay a Enterline (2000) namítají, že rozhodnutí o intervenci jsou ovlivněna složitými mezinárodními strategickými faktory v rámci komplexního bezpečnostního prostředí. Jiní, jako Saideman (2001), věří, že rozhodnutí o intervenci jsou dána vnitropolitickými faktory, zatímco Ross (2004) uvádí, že přítomnost zdrojů může ovlivnit rozhodnutí některých třetích stran zasáhnout ve prospěch povstalců.

Ačkoli tyto faktory mohou ovlivnit rozhodování o intervenci, podle Stephena Genta (2008) je hlavním důvodem zásahu třetích stran obvykle snaha ovlivnit výsledek konfliktu. Pokud by třetí strana měla zájem pouze o ukončení konfliktu, je pravděpodobnější, že by zvolila nástroj zahraniční politiky, jako je diplomatická intervence (Regan a Aydin, 2006). Výsledek občanské války je důležitý pro potenciální intervenční strany, protože ovlivňuje následnou politiku, jako je suverenita či autonomie etnických skupin, typ vlády, ekonomický systém země, vnitrostátní politiky nebo politika rozdělování zdrojů. V teoretickém rámci je

důležité, že třetí strana má preference vůči určité politice a výsledek politiky bude určen vítězem konfliktu nebo prostřednictvím vyjednaného uspořádání. Třetí strany tedy budou preferovat vojenskou intervenci v občanských konfliktech, pokud vojenský zásah bude nejúčinnější při dosažení příznivějšího výsledku politiky.

1.2 Klasifikace intervencí

Pro posouzení rozsahu intervence byla použita klasifikace intervencí podle Patricka Regana (2000). Regan rozlišuje tři kategorie intervencí: malého rozsahu, středního rozsahu a velkého rozsahu. Za intervence malého rozsahu se považují diplomatické zásahy, tudíž nejde o vojenskou intervence. Tyto diplomatické zásahy jsou nekonfrontační, nenásilné a nezávazné. Nemají za cíl ovlivnit výsledek konfliktu, ale ukončit jej. Tyto intervence mají primárně řešit konflikty pomocí dialogu a vyjednávání a nenarušují rovnováhu sil mezi stranami.

Intervence středního a velkého rozsahu jsou definovány jako intervence vojenské. Intervence středního rozsahu je vojenská intervence, která zahrnuje nekonvenční vojenské a ekonomické zásahy, které přesahují přirozený vliv státu na cílovou zemi. V rámci těchto intervencí stát zasahuje do vnitřních záležitostí jiného státu a narušuje tak rovnováhu sil mezi stranami. Vojenské aktivity mohou zahrnovat dodávky zbraní, nasazení malých nebo tajných jednotek s poradní funkcí či zpravodajské služby. Ekonomické zásahy zahrnují poskytování pomoci nebo uvalování sankcí a embarg. Intervence středního rozsahu může být doplněna o ráznější diplomatické zásahy. Příkladem takové vojenské intervence je ruská zvýšená vojenská a ekonomická pomoc Sýrii v letech 2011 až 2015 před přímým zapojením do konfliktu, nebo západní podpora Ukrajiny v letech 2022 a 2023. Intervence velkého rozsahu se vyznačují tím, že kromě již zmíněných nekonvenčních zásahů se vnější aktér přímo a otevřeně vojensky angažuje ve válečných operacích. Je důležité zdůraznit, že termín intervence velkého rozsahu se nevztahuje na velikost zásahu nebo jednotek, ale pouze na zjevné použití vojenské síly, čímž se odlišuje od intervence středního rozsahu. Intervence velkého rozsahu na rozdíl od intervence středního rozsahu představuje řadu rizik, které přináší vojenské operace.

2 Vztahy Ruska a Sýrie

Tématem této kapitoly jsou vztahy Ruska a Sýrie, resp. Sovětského svazu Sýrie. Kapitola hledá odpověď na otázku, jak se tyto vztahy vyvíjely v posledních padesáti letech a identifikuje jejich mezníky; důraz je kladen na poslední období, které je ohraničeno vládou syrského prezidenta Bašára al-Asada. Text postupuje chronologicky. Nejprve se v kapitole řeší otázky vztahů sovětského vedení se Sýrií před jejím převzetím rodinou Asadů, pokračuje vztahy Moskvy s Háfizem al-Asadem, dále ochladnutí vztahů v 80. a 90. letech a v neposlední řadě vyzdvihuje důležité momenty vzájemného fungování Ruska a Sýrie v éře Bašára al-Asada, kde kapitola odpovídá na otázku, do jaké míry se novému prezidentovi Sýrie podařilo obnovit vztahy s Ruskem.

2.1 Sovětsko-syrské vztahy před vládou rodiny Asadů

Po druhé světové válce získala nezávislost většina států středního východu. Nově vzniklé státy včetně Sýrie měly společné principy. Prvním z nich byla Arabská jednota a druhým anti-imperialismus. V Sýrii panovaly obavy z nových pokusů o západů znovu dominovat středního východu. Tyto obavy jen potvrdila západní podpora Izraele. Tato situace nahrávala Sovětskému svazu, ke kterému se tyto země postupem času začaly přiklánět, přestože se nestaly součástí sovětského bloku. Konkrétně v případě Sýrie, Sovětský svaz na konci 40. let slíbil Sýrii politickou i vojenskou pomoc a podporu ekonomických a kulturních vztahů. V 50. letech sovětský svaz svou spolupráci se zeměmi středního východu, včetně Sýrie, ještě prohloubil, a to zejména v ekonomické a kulturní oblasti. Avšak přestože dlouhodobým cílem Sovětského svazu bylo tyto země přeformovat v země komunistické, nezdráhal se podporovat i nacionalistické elitářské vůdce, za účelem splnit krátkodobé cíle, což bylo zadržování vlivu západu. Sýrie tedy pro Sovětský svaz nebyla zásadním spojencem při boji se západem. (Dawisha, 1975).

Strana Baas¹, celým jménem Socialistická strana arabské obrody, se poprvé stala vládnoucí syrskou stranou po úspěšném vojenském puči 8. března 1963, který zorganizovala společně s Násiristy, frakcí podporující egyptského prezidenta Násira. Po několika chaotických měsících, které provázal boj o moc mezi výše zmíněnými frakcemi, se podařilo straně Baas

¹ Strana Baas (Arabská socialistická strana Baas, plným názvem arabsky Hizb Al-Ba'th Al-'Arabī Al-Ishtirākī) byla založena v Damašku v Sýrii na počátku 40. let 20. století místními intelektuály Michelem Aflaqem (křesťan), Zaki al-Arsuzi (alavita) a Salah al-Din al-Bitar (sunnitský muslim) jako panarabská, sekulární a socialistická strana působící v několika arabských zemích včetně Sýrie. (Daniel, 2020).

zvítězit a prezidentem Sýrie se stal socialistický smýšlející generál Amin al-Hafiz. V roce 1966 byl al-Hafiz svržen v dalším převratu a moc nad Sýrií převzala vojenská frakce strany Baas. Vojenská frakce se ještě více vyjímalá od původní politiky Baas a Sýrie tak dále tíhla k Sovětskému svazu (Ben-Tzur, 1968).

Bývalý ruský vysoký státní činitel a arabista Jevgenij Primakov (2009) uvádí, že vztahy mezi Sovětským svazem a Sýrií byly významné, ale také složité. Sovětský svaz se snažil udržet rovnováhu mezi svými spojenci na Blízkém východě, jako byly Sýrie a Egypt, a zároveň se vyhnout přímé konfrontaci se Západem, zejména se Spojenými státy. Během šestidenní války v roce 1967, kdy se Sýrie a Egypt spojily proti Izraeli, Sovětský svaz poskytl vojenskou pomoc svým spojencům. Válka však skončila rychlým a drtivým vítězstvím Izraele, který obsadil Sinajský poloostrov, Západní břeh Jordánu, Golanské výšiny a Východní Jeruzalém. Tento výsledek způsobil značné napětí ve vztazích mezi Sovětským svazem a Sýrií. Sovětský svaz byl znepokojen tím, že syrská zahraniční politika, která byla často agresivní a bezohledná, by mohla vést k dalším konfliktům a ohrožit jeho zájmy v regionu. Po šestidenní válce musel Sovětský svaz diplomaticky zasáhnout, aby zabránil dalšímu izraelskému postupu do Sýrie a Egypta, což by mohlo vést k ještě většímu konfliktu a možnému zapojení Spojených států. Následně Sovětský svaz pokračoval ve vojenské a ekonomické podpoře Sýrie, ale také se snažil omezit její zahraničněpolitické ambice.

2.2 Sovětsko-syrské vztahy za vlády Háfize al-Asada

V roce 1970 proběhl v Sýrii další převrat, vedený ministrem obrany Háfizem al-Asadem, který se tak stal generálním tajemníkem strany Baas, a nakonec v roce 1971 prezidentem. Háfiz al-Asad v rámci takzvané „Korektivní revoluce“, kterou odstartoval v roce 1971, zlikvidoval většinu levicových elementů ve straně. Háfiz al-Asad Baas na strategické a armádní posty dosadil jemu loajální přátele, kteří jako on byli většinou alawité². Postupně se mu tak podařilo okleštit pravomoci strany Baas, která byla posléze zcela upozaděna kultem osobnosti Háfize al-Asada. V konečném důsledku se tak strana Baas na mocenském žebříčku ocitla až pod prezidentským úřadem a armádou, a od té doby sloužila, a nadále slouží spíše jako převodní páka mezi prezidentským úřadem a občany (Daniel, 2020).

² Alawité (arabsky ʿalawíjún, neplést s alevity v Turecku), jsou náboženskou sektou, která se vyvinula z šiitského směru islámu. Představují odhadem 11–12 % syrské populace (k roku 2016), obývají převážně pobřežní provincie Tartús a Latákie (Daniel, 2020).

Háfiz al-Asad se v protikladu s levicovými elementy Bassu prezentoval jako podporovatel armády a realismu v zahraniční politice. Tvrdil, že Sýrie, pokud chce znovu získat Golanské výšiny, musí navazovat vztahy i se západem a západem podporovanými arabskými režimy. Dokonce varoval před přílišnou závislostí na Sovětském Svazu. Chtěl sice zachovat vazby na Moskvu jako primárního spojence, ale takové vztahy měly podle Asada být založeny výhradně na národních zájmech, nikoli na ideologii. V rámci čistek obvinil levicové stranické vůdce z podpory zásahů Sovětského svazu do vnitřních záležitostí Sýrie. Sovětský svaz byl samozřejmě takovým vývojem velmi znepokojen. Na západě byl sice vývoj v Sýrii bedlivě sledován, ale nebyl považován za významný (Lund, 2019).

Asad po uchopení moci Sovětský svaz ujistil, že nedojde k žádnému odklonu od současného kurzu vztahů. Pár týdnů v úřadu vycestoval do Moskvy na svou první, ale zdaleka ne poslední zahraniční návštěvu Sovětského svazu. Právě nikoli už ideologická, ale partnerská spolupráce se ukázala už v roce 1971, kdy Sovětský Svaz dostal povolení používat námořní základnu v přístavech měst Latákie a Tartús výměnou za vojenský materiál. Asad také zrušil zákaz komunistické strany Sýrie, ale donutil ji vstoupit do Národní progresivní fronty. Koalici, ve které zcela bezmezně dominovala právě strana Baas. Avšak takové gesto si Asad dovolil jen proto, že z kdysi státostrany Baas v té době byl již jen relikv bez téměř žádné reálné politické moci (Lund, 2019).

Asad tedy naoko veřejně hlásal podporu Sovětskému svazu a budování socialistického společenství, ale realitou bylo, že si zanechával své pragmatické uvažování a bral velmi málo ohledu na Sovětské zájmy a sovětský úhel pohledu (Lund, 2019). To dobře shrnul sovětský velvyslanec v Sýrii, Nuritdin Mukhitdinov když byl dotázán zda Sýrie je klientským státem Sovětského svazu, reagoval slovy; „*Je pravdou, že Sýrie od Sovětského svazu přijímá pomoc, půjčky, výměnné programy pro studenty, vojenské programy – vlastně od nás přijímá vše – kromě rad.*“ (Murphy, 2018, 15:00).

V roce 1985 se stal Michail Gorbačov generálním tajemníkem Komunistické strany Sovětského svazu a převzal tak vedení země. Gorbačov byl reformátorem, který uznal potřebu modernizovat politický a hospodářský systém Sovětského svazu a zbavit jej ideologického dogmatismu, který brzdil jeho pokrok. Jeho vláda zahájila řadu reforem známých jako perestrojka (přestavba) a glasnost (otevřenost), které měly zásadní dopad na sovětskou politiku a společnost. Gorbačovova doktrína, součást těchto reforem, znamenala zásadní změnu v sovětské zahraniční politice. Cílem Gorbačovovy doktríny bylo snížit napětí se Spojenými

státy a ukončit studenou válku. Tato změna byla odrazem Gorbačovovy víry v mírové spolupráci mezi světovými mocnostmi a zároveň byla reakcí na hospodářské a politické problémy, které trápily Sovětský svaz. Gorbačovova doktrína se projevila ve snaze o diplomatické jednání a spolupráci se Západem, což vedlo k několika důležitým mezinárodním dohodám, jako byly dohody o kontrole zbrojení (INF, START) a zlepšení vztahů s bývalými nepřáteli. Gorbačov také omezil sovětskou vojenskou přítomnost v zahraničí a zanechal Brežněvovu doktrínu, která umožňovala vojenskou intervenci v socialistických zemích, pokud byla ohrožena stabilita komunistického režimu.

Pro syrského prezidenta Asada to znamenalo špatnou zprávu, protože Sýrie byla závislá na podpoře Sovětského svazu. Nicméně, dodávky zbraní do Sýrie pokračovaly a v roce 1987 Sýrie a Sovětský svaz spojily své síly, aby poslaly syrského kosmonauta na vesmírnou stanici MIR. Avšak v té době se vztahy mezi Sýrií a Sovětským svazem zhoršily, protože Sýrie se dozvěděla, že už nebude dostávat zbraně na dluh a že Sovětský svaz hodlá obnovit diplomatické vztahy s Izraelem. Asad se snažil udržet Sovětský svaz na své straně, ale nebyl úspěšný. V důsledku toho se Asad rozhodl obchodovat s výhodami se Západem a připojil se k izraelsko-arabským mírovým jednáním. Sýrie rovněž poslala své jednotky do války v Kuvajtu pod vedením USA, což bylo pozoruhodné, protože Sýrie byla tradičním protivníkem Spojených států na Blízkém východě (Lund, 2019).

S rozpadem Sovětského svazu v roce 1991 skončila studená válka a Spojené státy se staly dominantní mocností na mezinárodní scéně. Asad v projevu varoval, že byla narušena "rovnováha" světa, což "způsobilo nepořádek následovaný bouřlivým pohybem". Avšak Sýrie se přizpůsobila novému uspořádání a rozhodla se obchodovat se Západem. To znamenalo, že Sýrie byla schopna udržet vliv na Blízkém východě a udržet si vztahy se Spojenými státy a jejich spojenci v regionu (Lund, 2019).

90. léta nebyla pro Sýrii ani Rusko nejpřívětivější dekáda. Rozpad Sovětského svazu znamenal i přerušování sovětské ekonomické a vojenské pomoci Sýrii a zanechal na středním východě nedořešené spory, zejména nešťastné mírové rozhovory s Izraelem a krize v Sýrii okupovaném Libanonu. Rusko na krátkou dobu zcela ztratilo zásadní vliv na Středním východě a zcela izolovalo svou sféru zájmů na domácí scénu, kde čelilo po celé desetiletí rozsáhlé socioekonomické krizi. Tyto podmínky donutily Asada přeorientovat zahraniční politiku z Ruska na Západ. Asad přestal navštěvovat Moskvu a zaměřil se na obnovení vztahů se Západními zeměmi. To si však vybralo svou daň, kdy Asad byl svými lidmi silně kritizován za

svou podporu války v Perském zálivu a nepostavení se na stranu Iráku. Kritika na adresu Asada a Ruska se prohloubila v Jelcinových letech kvůli čečenskému povstání a expanzi NATO, což vedlo k historicky nejnižší míře důvěry v prezidenta Jelcina a jeho ministra zahraničí Kozyrevova (Luce, 2017).

Vztahy s Ruskem se ještě více zhoršily, když se v Sýrii začala probírat otázka dluhů vůči Rusku. Sovětský svaz před svým kolapsem dodal do Sýrie vojenskou techniku za 26 miliard dolarů a většinu Sýrie ještě nesplatila. Asad zcela šokoval Moskvu, když odmítl tyto dluhy platit, protože je „*dluží Sovětskému svazu, který už neexistuje*“. V roce 1994 sice Asad část dluhu přiznal, avšak stále si kladl podmínky pro splacení (Lund, 2019).

Teprve v pozdějších letech Jelcinova prezidentství se Ruská federace začala prosazovat ucelenější politiku pod vedením arabisty Jevgenije Primakova³, který byl jmenován ministrem zahraničí v roce 1996. Primakovova doktrína⁴ prosazovala silný stát, který by dokázal čelit vnějším výzvám, a tato politika měla vliv na pozdější popularitu Vladimira Putina. Od roku 1996 se ruská zahraniční politika zaměřovala na rozšíření ruského vlivu do postsovětských států a sousedních zemí, navazování spojenečství a omezení růstu amerického vlivu v oblastech, které jsou považovány za ruské zájmové sféry (Luce 2017).

Jevgenij Primakov, který kritizoval svého předchůdce Andreje Kozyreva za snahu integrovat Rusko se západní liberální demokracií, vnímal toto úsilí jako zdroj ponižujícího postavení Ruska na mezinárodní scéně. Tuto kritiku sdílel také ruský spisovatel a eurasianista Alexandr Dugin, který odsuzoval tzv. "Kozyrevovu doktrínu" pro její představu, že unipolarita světa je nevyhnutelnou realitou (Luce, 2017).

Primakov představil tři základní myšlenky o ideální ruské politice po skončení studené války. První z nich spočívala v názoru, že Rusko není evropskou, ale euroasijskou mocností. Tímto tvrzením zdůrazňoval jedinečnou pozici Ruska mezi Evropou a Asií, což by mělo

³ Jevgenij Primakov byl ruský politik, diplomat a arabista, který zastával pozice ministra zahraničí (1996–1998) a předsedy vlády (1998–1999) v Rusku. Primakov byl expertem na Střední východ a osobně znal řadu arabských diktátorů, včetně Saddáma Husajna, Muammara Kaddáfího, Háfize al-Asada a jeho syna Bašára al-Asada. Jeho znalost arabského světa a kontaktů v regionu mu umožnily hrát důležitou roli v ruské zahraniční politice a vytvářet strategická partnerství s regionálními mocnostmi (Lo, 2002).

⁴ Primakovova doktrína je zahraničněpolitická strategie, která měla za cíl posílit Rusko na mezinárodní scéně a obnovit jeho roli jako velmoc. Primakovova doktrína klade důraz na následující aspekty: Omezení jednostranných akcí ze strany Spojených států a prosazování vícepólového světa. Posilování vztahů s regionálními mocnostmi, jako je Čína a Indie, a vytvoření strategických partnerství pro vyrovnání vlivu Západu. Obrana suverenity a národních zájmů Ruska a jeho spojenců. Primakovova doktrína zaznamenala významný vliv na ruskou zahraniční politiku v posledních dekadách, ačkoli v průběhu let došlo k určitým změnám a úpravám (Lo, 2002).

ovlivnit jeho mezinárodní politiku. Druhou myšlenkou byla potřeba vytvořit multipolární světové uspořádání a ukončit západní okcidentalismus. Primakov argumentoval, že západní mocnosti by neměly jednostranně určovat pravidla mezinárodní politiky a že svět by měl být řízen spoluprací několika mocností, včetně Ruska. Třetí myšlenka se týkala zaměření ruské politiky na bývalé sovětské satelitní státy, kde žije velké množství rusky mluvících obyvatel. Primakov věřil, že Rusko by mělo znovu navázat vztahy s těmito zeměmi, což by pomohlo posílit jeho pozici ve světě a zároveň by poskytlo ochranu ruským menšinám v těchto zemích (Lo, 2002).

Boris Jelcin zahájil proces, který sledoval tyto myšlenky a který byl později uplatněn i za vlády Vladimira Putina. Tyto zásady vedly k proměně ruské zahraniční politiky, která se zaměřila na posílení Ruska jako globálního hráče, založeného na euroasijské identitě a snaze o multipolární svět. Tento směr politiky pokračoval i v následujících letech, což mělo vliv na mnohé aspekty ruského jednání na mezinárodní scéně (Luce, 2017).

Ke konci 90 let se začaly vztahy mezi Ruskem a Sýrií pomalu zlepšovat. Byly obnoveny některé dodávky zbraní a v červenci 1999 byl Asad na první návštěvě Moskvy v 90. letech. To byla jeho poslední návštěva Moskvy. V červnu následujícího roku, Háfiz al-Asad zemřel. Přestože jej Kreml při vyjádření soustrasti označil za „jednu z nejvýraznějších a nejvýraznějších politických osobností naší doby“, na jeho pohřeb překvapivě nepřišel ani Ruský prezident Vladimir Putin ani Ministr zahraničí, a to na rozdíl od mnoha západních států, které vyslaly své nejvyšší představitele (The Guardian, 2000). Na pohřbu Rusko zastupoval Mluvčí Státní Dumy, Genady Seleznyov, a bývalý ruský Předseda vlády a Ministr zahraničí, Jevgenij Primakov (Lund, 2019).

2.3 Rusko-syrské vztahy za vlády Bašára al-Asada

Bašár al-Asad zdědil po svém otci zchátralý a ekonomicky zdevastovaný stát⁵ Přisahal, že Sýrii zreformuje a provede Sýrii 21. stoletím s odkazem na politické základy, které jeho otec položil před 30 lety. Asad liberalizoval administrativu a zavedl více přívětivé podmínky pro zahraniční investory. Co však neprošlo změnou byla syrský zahraniční politika. Asad vypadal ještě více západně orientovaný než jeho otec. Háfiz uměl pouze arabsky, a jeho vojenská kariéra

⁵ Háfiz al-Asad zanechal Sýrii se zastaralým a neefektivním ekonomickým systémem, založeným na socialistických principech centrálního plánování po vzoru Sovětského svazu. Mezi další faktory, které způsobily tristní ekonomickou situaci v Sýrii patří nedostatek diverzifikace ekonomiky, korupce a byrokracie a v neposlední řadě demografické problémy, jako rychlý populační růst (Lawson, 2009)

ho nedostala do zahraničí a jeho jediný delší zahraniční pobyt byl letecký trénink v Sovětském svazu v 50. letech. Naopak Bašár uměl plynule anglicky a domluvil se francouzsky. získal své vzdělání v Damašku a absolvoval medicínu na Damašské univerzitě, kde v roce 1988 získal titul z očního lékařství. Poté sloužil jako vojenský lékař v damašské vojenské nemocnici a v roce 1992 se přestěhoval do Londýna, aby pokračoval ve studiu (Britannica, 2009). Vzal si Syřanku rozenou v Británii. Byl otevřený západním technologiím, internetu a hudbě. Měl rád Margaret Thatcher. Asad nebyl považován, a ani vychováván, jako nástupce. Jako budoucí prezident byl vychováván Asadův starší bratr Básil. Dostalo se mu vojenskému vzdělání po vzoru jeho otce. Básil ale tragicky zemřel při autonehodě v roce 1994 (Washington Post, 1994).

Navzdory svým omezeným vojenským a politickým zkušenostem byl Bašár povolán zpět do Sýrie, aby se připravil na převzetí bratrovy role. Pro posílení své pozice mezi silnými vojenskými a zpravodajskými jednotkami země absolvoval výcvik na vojenské akademii, a nakonec dosáhl hodnosti plukovníka elitní Republikánské gardy. Háfiz al-Asad se také pokusil vybudovat pozitivní veřejný image svého syna, který dosud žil mimo veřejné pozornosti. Bašár byl ustanoven do čela oblíbené kampaně proti korupci, která vedla k odvolání některých úředníků, ale nezabývala se jednáním vyšších činitelů režimu. Jeho pověst jako modernizačního politika se zlepšila, když byl jmenován předsedou Syrské počítačové společnosti (Britannica, 2009).

První roky Asadovy vlády byly vedeny ve velmi prozápadním, ale i proiránském duchu. Asad cestoval po zahraničních návštěvách a budoval vztahy, které byly za dob jeho otce tak zanedbávány. Rusko bylo na žebříčku priorit velmi nízko. První návštěva Ruska byla naplánována až v roce 2005. Jeho prozápadní politika však nenaznačovala změnu priorit v zahraniční politice. Sýrie udržovala dobré vztahy s Íránem a jako poslední z původní arabské koalice zůstala v konfliktu s Izraelem. Patrná propast mezi Sýrií a západem se postupně začala zvětšovat poté, co Sýrie podpořila Palestinu při intifádě. Takový krok Asadovi získal velkou podporu doma, ale po útocích v září 2001 se Asadova Sýrie objevila na seznamu „potížistů“. Asad využil členství v radě bezpečnosti k otevřenému odmítání invaze do Iráku, což byl znovu krok, který získal domácí podporu, ale pomalu zhoršoval vztahy se západem, zejména se Spojenými státy. Následná podpora Iráku v odboji jen utvrdila Spojené státy v nutnosti proti Sýrii zakročit (Lund, 2019).

Washington uvalil sankce na Sýrii v roce v květnu 2004. Poté v září 2004 Bezpečnostní rada OSN schválila rezoluci, která požadovala stažení syrských vojsk z Libanonu (United

Nations, 2004). Poté, co byl v roce 2005 zavražděn libanonský opoziční vůdce, Rafiq al-Hariri, na západě nebylo pochyb, že vraždu nařídil Asadův režim. Sýrie se dostala do velkého tlaku ze strany USA, Francie a Saudské Arábie a v roce 2005 se z Libanonu stáhla. Asadova pozice se otřásla v základech. Experti dokonce varovali, že éra Asadovy diktatury v Sýrii se blíží ke konci (Perthes, 2005). Syrský režim místo kolapsu začal klást ještě větší odpor upevněním aliancí s Iránem a Hizballáhem. Asad si tak zachoval nepřímý vliv na Libanon, zatímco vyčkával až se situace uklidní (Lund, 2019).

Ve stejnou dobu, co se prohlubovala propast mezi Sýrií a západem, se téměř totožná situace děla v Rusku. Pět let Putinovy vlády se stejně jako u Asada neslo v duchu pomalého, ale jistého úpadku vztahů se západem. A problémů bylo nemálo. Od invaze do Iráku, přes plány USA rozmístit protiraketové systémy v Evropě, a v neposlední řadě rozšiřování NATO. Rusko s hrůzou sledovalo, jak v Evropě padaly spřátelené režimy. Srbsko (2000), Gruzie (2003), Ukrajina (2004). Ruští nacionalisté a bezpečnostní poradci považovali tyto „barevné revoluce“ za západem vyvolané a podporované – nejspíše s cílem Rusko strategicky obklíčit a izolovat. Vysoká cena ropy v roce 2003 však umožnila Putinovi odpoutat se od závislosti na západu a svobodněji reagovat na tyto „křivdy“ v následujících letech (Lund, 2019).

Podle Andeje Kreutze (2010), *„Syrská mezinárodní izolace hrála velkou roli při obnově vztahů Moskva-Damašek mezi lety 2004-2008, kdy vrcholil tlak Západu na Sýrii, ale nejspíše ještě důležitější roli hrálo právě obnovení proaktivní politiky Moskvy, která byla považována za obranu po invazi do Iráku a rozšíření NATO“*.

V roce 2005 Asad poprvé zavítal na oficiální státní návštěvu do Moskvy (Kremlin.ru, 2005), což bylo označeno za historický milník Rusko-syrských vztahů. Asad si z návštěvy Moskvy odnesl dohodu, která Sýrii odpouští skoro ¾ dluhů, které měla u Ruska a odmítala je platit. Odpuštění dluhu ukončilo dlouhodobý zdroj problémů mezi post-sovětským Ruskem a Sýrií a obnovilo tak potenciální dodávky nových zbraní. Přesto ruské vedení nehodlalo plýtvat svůj diplomatický kapitál na obranu syrských zájmů v Libanonu, které nikdy nepodporovalo. Stále kritizovalo vztahy se zeměmi Západu. Ostatně Rusko podpořilo rezoluci v roce 2004, ale v roce 2005 se nevýrazně pokusilo očistit Asadovo jméno v případě vraždy Hairiho a rázně odmítlo uvalení sankcí na Sýrii (Lund, 2019).

Následná návštěva Sýrie v roce 2006 vedla k dalšímu prohloubení spolupráce, a to zejména ve vojenské oblasti. Sýrie v rámci obrany před izraelskými útoky a zájmu odradit USA

u Ruska objednala obranné systémy za miliardy dolarů. Další již třetí návštěva Ruska se konala v roce 2008. V roce 2008 začalo funkční období prezidenta Dmitrije Medveděva a Putin se stal předsedou vlády. Medveděv měl liberálnější postoj než Putin, to ale nezvrátilo zhoršující se vztahy se Západem. Asad po vzoru svého otce budoval pragmatické vztahy a vřele podpořil ruskou invazi do Gruzie v roce 2008, kterou označil za obranu „legitimních zájmů“ Ruska (Bloomberg, 2008). Ruská válka v Gruzii i přes svůj úspěch ukázala na nedostatky Ruské armády a Rusko zahájilo modernizaci armády a začalo se zajímat o obnovu oceánské flotily, což znovu dostalo do hry přístav Tartús. Opravné práce započaly již před válkou, ale v roce 2009 bylo rozhodnuto o rozšíření základny. Šéf ruského námořnictva, admirál. Vladimir Vysotsky, oznámil, že přístav Tartús bude přestavěn v „námořní základnu“ (Lund, 2019).

V roce 2010, Medveděv jakožto první hlava státu, Ruska (i Sovětského svazu), navštívil Sýrii (Magen, 2010). Rusko-syrské vztahy byly v tu dobu na svém vrcholu, ale začaly narážet na limity, kam až Rusko ve vztazích chce zajít. Spojené státy i Izrael naléhaly na Rusko, aby neprodávalo Sýrii moderní zbraně, protože se obávali, že by narušily „balance of power“ a Sýrie by zbraně mohla dát Íránu, který údajně platil velkou část syrských zakázek. Rusko naléhání vyslyšelo a Sýrii nakonec nedodalo obranné systémy S-300 ani rakety Iskander-E, přestože byly zaplacené (Magen, 2018). Ruské vojenské elity toto rozhodnutí kritizovaly se slovy, že vojenská kooperace se středním východem padla pod kontrolu Izraele. Prezident Medveděv i premiér Putin však nechtěli riskovat Ruské přátelské vztahy s Izraelem. Dalším problémem, kterým Rusko-syrské vztahy čelily byl fakt, že Sýrie neměla krom bezpečnostní spolupráce, základny a odbytiště ruských zbrojovek, co nabídnout. Syrská ekonomika byla nerozvinutá, prolezlá korupcí a nepříznivá pro investice. Obchodní vztahy byly vedeny spíše na západní země. Nevojenský ekonomický obchod s Ruskem byl i přes různé pokusy o jeho nastartování obskurní (Lund, 2019).

Na přelomu první dekády 21. století se dá říct, že rusko-syrské vztahy byly obnoveny, avšak chyběl jim politický podtext boje proti imperialismu, který tyto národy sblížoval v dobách Studené války. Vztahy byly tedy velmi asymetrické: velmi důležité pro Sýrii, ale středně důležité pro Rusko. Sýrie tedy zůstala na seznamu priorit ruské zahraniční politiky, ale zdaleka nebyla mezi hlavními a rozhodně nestálo za to riskovat kvůli Sýrii vztahy se západními státy (Lund, 2019).

3 Syrská občanská válka a ruský postoj

V březnu 2011 začaly na jihu Sýrie protirežimní protesty, které byly inspirovány protesty během arabského jara v Tunisku a Egyptě. Bezpečnostní síly brutálně, ale neúčinně zasáhly proti protestům a ty se rychle rozvinuly v povstání proti režimu, které se rozšířilo po celé zemi. V létě a na podzim 2011 povstání přerostlo v ozbrojenými střety uprostřed rostoucího sektářského napětí. V Homsu a na některých předměstích Damašku probíhaly intenzivní boje a povstalecké frakce získávaly podporu ze států Perského zálivu a Turecka. Vláda ztratila kontrolu nad částí sunnitského venkova, zatímco ve velkých městech a u menšinového obyvatelstva byl relativní klid, což odráželo základní sociální a etnicko-náboženské rozdíly v zemi. V létě 2012 se Sýrie ocitla uprostřed rozsáhlé občanské války a stát začal kolabovat. Sunnitští povstalci pod vedením islamistů ovládali polovinu Aleppa a mnoho předměstí kolem Damašku, zatímco kurdské skupiny napojené na Stranu kurdských pracujících (PKK) získaly kontrolu nad severními pohraničními městy (Lund, 2019).

Tato kapitola se zaměřuje na ruský postoje ke konfliktu v Sýrii mezi lety 2011 a 2015. Cílem kapitoly je vysvětlit proč a jak Rusko přistupovalo k občanské válce v Sýrii před rozhodnutím přímo zasáhnout, a poukázat na postupnou změnu přístupu zejména v otázce osudu syrského prezidenta Bašára al-Asada. Už od začátku syrské občanské války se doufalo, že Moskva jako důležitý syrský partner by mohla hrát dílčí roli při řešení krize diplomatickou cestou. Rusko se však z důvodů, které nijak nesouvisely se Sýrií nikdy přímo nepokusilo o diplomatické urovnání, nebo alespoň ne takové, které by bylo přijatelné Západními mocnostmi, a hlavně syrskou opozicí.

3.1 Selhání diplomacie mezi Ruskem a Spojenými státy

Například podle Samuela Charpa (2013) za selhání diplomatického řešení krize nese část viny i Západ, který nepochopil Ruskou pozici. Ruská diplomacie je dle něj známá svou neústupností a Západ na to neumí reagovat. To se stalo zcela zřejmé na konferenci OSN v Sýrii v červnu 2012. Jedním ze stanovených cílů konference bylo vytvoření přechodného orgánu, který by byl složen ze členů jak syrské vlády, tak opozice. Obě země sice souhlasily, že v Sýrii musí dojít ke změně režimu, ale okamžitě se neshodly na tom, jak by k takové tranzici mělo dojít. Západ onu změnu režimu interpretoval jako odstranění Asada, ale Rusko zcela zásadně odmítlo možnost odstranění Asada, protože to považovalo za interní záležitost Sýrie, a také za velice nerealistický krok s dalekosáhlými následky.

Velkou pozornost měla dlouholetá vazba Asadova režimu na Rusko a ruské finanční zájmy v regionu. Ruské zájmy v Sýrii byly omezené, ale pravděpodobně hrály roli při tvorbě počáteční politiky. Tyto zájmy zahrnovaly ochranu prodeje zbraní, zpravodajskou spolupráci a skladování ve městě Tartús. Válka v Iráku v roce 2003 způsobila ztrátu ruských investic ve velkém rozsahu (odhadem až 18 miliard dolarů ve formě dluhů a kontraktů), a proto bylo předpokládáno, že Sýrie pod novým vedením po svržení Asada nebude k Rusku příliš nakloněna. Sliby Západu a arabských zemí Perského zálivu, že Rusko si udrží své aktivity i po svržení Asada, na Moskvu nepůsobily dojmem, protože jim "vůbec nevěřila". Navíc, podle ruské analýzy; Asadovými pravděpodobnými nástupci nebudou liberální nebo sekulární síly, se kterými by Rusko mohlo jednat, ale "extrémní islamisté nebo naprostý chaos" (Charp, 2013).

Fakt, který byl často přehlížen a marginalizován, spočíval v tom, že ruský zájem v Sýrii nebyl primárně o podpoře spřáteleného režimu, ale spíše o hlubokých obavách z možného pádu sekulárních režimů a jejich nahrazení islámskými režimy. Rusko má ve svém okolí řadu států s muslimskou majoritou a v samotném Rusku žije více než 26 milionů muslimů, z nichž většina obývá oblast Kavkazu, kde Rusko v té době nedávno čelilo radikálům. Pro Rusko byla tato situace velmi znepokojivá. Ačkoli tyto obavy objasňují ruský přístup k Sýrii, nejsou přímo spojeny s ruským chováním na mezinárodní scéně. Rusko neblokovalo západní návrhy na řešení krize a iniciativu „Assad must go“ jen proto, že byl Asadův režim blízký Rusku. Ruské chování naopak naznačovalo, že osud Asada pro Rusko nebyl prioritou (Charp, 2013). Tehdejší prezident Dmitrij Medveděv dokonce prohlásil, že pokud Asad bude nadále pokračovat ve svém současném stylu vedení Sýrie, čeká ho „nešťastný osud“ (Guardian, 2011).

3.2 Otázka osudu Asada a Ruská národní bezpečnostní strategie

Faktorem, který byl podle Charpa (2013) zásadní pro ruskou „volbu“ zachránit Asada byl strach z vytvoření pro Rusko nežádoucího precedentu. Tragédie v Sýrii ukázala významný rozdíl v postojích Ruska a většiny mezinárodního společenství k mezinárodní intervenci. Rusko bylo výslovně proti tomu, aby rada bezpečnosti měla možnost odstraňovat „nežádoucí“ vlády a mělo obavy o opakování se toho, co Putin často rád nazýval „Libyjským scénářem“ (Tass, 2012). Putin se na konci roku 2012 nechal slyšet, že Ruským postojem není zachránit Asada za každou cenu, ale aby se syrský lid rozhodl, jak chce žít;

„Rozumíme tomu, co se děje a že jeho (Asadova) rodina je u moci již přes 40 let. Bez pochyby je potřeba změna. Máme obavy z něčeho jiného, obavy z toho, co bude následovat.“

Prostě nechceme předat moc do rukou opozice, která jakmile bude u moci, začne bojovat se současnou vládou, která se stane novou opozicí a takto to bude pokračovat dále. – Putin 2012”
(Walker, 2012)

V ruském zájmu tedy nebylo zachránit Asada, ale bylo přesvědčené, že je to menší zlo než to, co by přišlo po jeho svržení. Jeho argumentace proti jakékoliv intervenci, jež by odstranila Asada byla právě intervence v Libyi, která podle Putina byla velkou chybou a jen vedla k dalšímu rozkladu země. Putin připustil, že má Rusko a Sýrie vazby, ale marginalizoval je ze širšího pohledu. To naznačovalo, že Putin sice nebyl ochoten nechat Asada padnout, ale zároveň, že mu nehodlá Asadovi poskytnout veškeré Ruské zdroje, aby mu pomohl vyhrát. Ruské představitele tedy neznepokojoval osud Asada, ale to že intervence západu může být hrozbou pro stabilitu mezinárodního systému, a hlavně bezpečnostní hrozbou pro Rusko a jeho spojence (Указ Президента РФ, 2009). Rusko proto nikdy nedovolilo, aby Rada bezpečnosti OSN schválila intervenci, u které mělo podezření, že jejím cílem je odstranění nějaké vlády, a případ Sýrie je tohoto příkladem. Výsledek konference tedy mír v Sýrii nepřinesl. Syrská vláda sice byla ochotna s opozicí jednat, ale opozice chtěla záruku, že Asad odstoupí, a tu kvůli ruskému odmítnutí nedostala. Válka tak pokračovala dále (Charp, 2013).

V reakci na selhání jednání i plánů OSN vznikla koalice zemí, včetně Spojených států, Francie, Kataru a dalších, která podporovala opozici. Tato koalice, známá jako Přátelé Sýrie, měla za cíl legitimizovat a financovat politickou opozici a zároveň izolovat a zostudit Rusko. Na svém vrcholu v roce 2013 se koalice rozrostla na více než 100 zemí. Někteří představitelé v Rusku byli frustrováni narůstající kritikou a nebyli si jisti, zda je rozumné sázet na režim, který upadl v nelibost většiny států světa, ale nejvyšší vedení Kremlu neustoupilo. Ruský tvrdý postoj byl pro syrskou vládu důležitý, protože hrozba intervence byla reálná a díky ruskému vetu případná intervence nemohla být pod mandátem OSN. Bez mandátu OSN se zdálo, že intervence pod vedením USA je vyloučena, zejména proto, že americký prezident Barack Obama byl proti zapojení do občanské války v Sýrii. Mnoho regionálních a evropských spojenců Obamy si stěžovalo a obviňovalo ho z pasivity, ale nikdo z nich nebyl ochoten podniknout vojenský krok bez podpory od Spojených států (Lund, 2019).

3.3 Red Line Affair

Velké obavy vyvolával fakt, že syrská armáda má ve svém arzenálu chemické zbraně. Už od začátku války vnější pozorovatelé dospěli k závěru, že Asad by v zoufalé situaci mohl

chemické zbraně použít proti povstalcům za účelem vyvolání teroru. V horším případě by mohly tyto chemické zbraně padnout do rukou jiným extremistickým skupinám. Podle poradce amerického ministra obrany, Dereka Cholleta, hrozba použití chemických zbraní „*vyvolávala znepokojení v jak ve Spojených státech, tak v Izraeli a dalších zemích regionu.*“ Za účelem zastrašení Asada, Obama varoval v srpnu 2012 Asada, že použití chemických zbraní je „red line“, jejíž překročení bude mít za následek „enormní následky“ (Politico, 2013). Spojené státy také tuto hrozbu tajně diskutovali s Ruskem, které naznačovalo, že je tato hrozba také velmi znepokojuje. Rusko, přestože otevřeně podporovalo Asada, se v letech 2012-2013 několikrát jednalo se Spojenými státy. Probírali různé scénáře týkající se syrských chemických zbraní. Vypadalo to, že Spojené státy a Rusko alespoň někde našly v případě Sýrie společnou řeč (Lund, 2019).

Ke konci roku 2012 tajné služby Spojených států zachytily komunikaci syrské vlády o plánu použití chemických zbraní. Rusko o tom bylo informováno a předalo zprávu Iránu, který Sýrii přesvědčil útok odvolat. K drastické změně však došlo v roce 2013. Náznaky ruské a americké spolupráce v oblasti společného postupu proti chemickým zbraním narušil „menší“ sarinový útok v první polovině roku 2013 a poté zcela zničil rozsáhlý sarinový útok, ke kterému došlo 21. srpna 2013. Oba útoky jsou Západem připisovány Asadovu režimu, ale důkazy, které vyšetřovatelé přeložili nejsou průkazné. Rusko na útoky také reagovalo, ale důkazy, že šlo o útoky iniciované Asadem smetlo ze stolu. Rusko místo toho začalo tvrdit, že za útokem stojí povstalci. Tvrdili, že pro to mají důkazy, ale žádné nezveřejnili (Lund, 2019).

Spojené státy, jak avizovaly musely nějak na ono překročení červené linie reagovat, ale do války nevstoupily. Ani nijak nebombardovaly Damašek, což bylo považováno za jednu z reakcí. Obamova administrativa totiž jak už zaznělo neměla podporu pro takový útok jak doma, tak v zahraničí. Navíc letecký úder proti Asadovi by nevyřešila problém Asadových chemických zbraní. Rusko navrhlo společnou misi, která by měla za cíl mírové odzbrojení a neutralizaci syrských chemických zbraní. 9 září se ministři zahraničí Ruska a USA, Sergej Lavrov a John Kerry, shodli na eliminaci Asadova chemického arzenálu skrze OSN a Organizaci pro zákaz chemických zbraní (OPCW) (The Guardian, 2013). Vzhledem k tomu, že ruské veto vzhledem k předem domluvené spolupráci nehrozilo, návrh rychle prošel Radou bezpečnosti OSN. Hrozba eskalace konfliktu a leteckého úderu Spojených států, byla pro Sýrii alarmující. Syrská vláda proto deklarovala, že opravdu vlastní 1300 tun chemických zbraní a souhlasila s jejich neutralizací. Rusko Asadovi „na oplátku“ poslalo další zbraňové systémy.

Mise OSN-OPCW nakonec neutralizovala veškerý Sýrií deklarovaný chemický arzenál v červnu 2014 (Reuters, 2014)

Podle Arona Lunda (2019) bylo toto řešení krize takového rozsahu velmi prospěšné pro Rusko. Syrská vláda byla ochráněna, před hrozbou leteckých útoků USA a Západ se nijak hlouběji nezapojil do konfliktu. Syrskou opozici a její spojence tento krok zanechal zcela demoralizované a v neposlední řadě Rusko si mohlo být jisté, že Spojené státy se do větší intervence nepustí bez unilaterální shody na půdě Bezpečnostní rady OSN. Moskva se načas dostala do rovné pozice s Washingtonem vzhledem k jejich společnému postupu při řešení této velké mezinárodní krizi. Ruská diplomatka Maria Kodynskaya-Goleniševa napsala; „Poprvé za mnoho let americké dominance v mezinárodní politice, nutnost dělat kompromisy v případě komplexních mezinárodních otázek a pracovat kolektivně na diplomatických řešeních zvítězila nad logikou nátlaku a unilaterálních intervencí.“ (Vasiliev, 2018).

3.4 Vzestup Islámského státu

V letech 2013 a 2014 se do popředí dostala teroristická skupina Islámský stát. Islámský stát zaznamenal mnoho vojenských úspěchů, a to jak v Sýrii, tak v Iráku. Obě tyto země byly v té době v občanské válce a Islámský stát tedy obsazoval území velmi rychle. Vzestup Islámského státu znamenal pro Rusko nové příležitosti tak velkou bezpečnostní hrozbu. Na jednu stranu vzestup Islámského státu jen přidal váhu hlavnímu ruskému argumentu pro podporu Asada – Asad je menší zlo a zásadní partner pro boj proti teroristickým skupinám. Některé země podporující povstalce proto začaly Rusku, alespoň naslouchat. Na druhou stranu představoval Islámský stát pro Rusko vážnou bezpečnostní hrozbu doma. V tom hráli roli čečenská extremisté, kteří do Sýrie odjížděli bojovat po boku Islámského státu (Hauer, 2018).

Rusko mělo vážné obavy, že pád Asada a vytvoření džihádistického „státu“ v Sýrii by mělo nevídané následky a destabilizovalo by nejen Střední východ, ale i střední Asii a hlavně Kavkaz. Další hrozbou byl fakt, že Islámský stát vyprovokoval Spojené státy k intervenci na severu Sýrie, kde pomáhaly Kurdům s bojem proti Islámskému státu. Spojené státy sice slíbily, že intervence nebude vedena proti jednotkám Asada, ale Rusko Spojeným státům jednoduše nevěřilo. Rusko s nepokojením sledovalo, jak se území na severu Sýrie pomalu stávalo americkou sférou vlivu. Rusko obávající se svého upozadění v konfliktu a ve snaze znovu legitimizovat Asadovu vládu začalo volat po „jednotné protiteroristické frontě“. Spojené státy

však volání nevyslyšely a co bylo horší, Asad znovu začal ztrácet iniciativu na bojišti (Hauer, 2018).

Rok 2015 přinesl zvrat v syrské občanské válce. Sýrie se dostala pod obrovský tlak Islámského státu a povstalců, kteří měli podporu mnoha zemí, hlavně Turecka, Kataru, Saudské Arábie, Spojených států, Spojeného království a Francie. Syrská ekonomika byla v troskách a armáda se začala stahovat z území, které nebyly považovány za vitální (Bender, 2015). Vojenské úspěchy Islámského státu pokračovaly a podpořily tak mnohými povstalce, kterým se podařilo obsadit důležité regionální město Idlib. V roce 2014 Islámský stát vyhlásil Chalífát a za své hlavní město prohlásil město Rakká, které leží na severu Sýrie na řece Eufrat. Ofenzíva Islámského státu kulminovala obsazením strategického města Palmyra. Své stažení syrská armáda odůvodnila tím, že musí chránit vitální území, což byla pravda, protože se v ohrožení po letech znovu ocitl Damašek. Pro Rusko byl takový zvrat naprosto alarmující a náměstek ruského ministerstva oznámil, že Sýrii hrozí kolaps“ (Lund, 2019).

4 Ruská vojenská intervence v roce 2015

Vzáří 2015 Rusko šokovalo mezinárodní komunitu svým rozhodnutím přímo se zapojit do bojů v Sýrii. Není známo, kdy přesně k tomu rozhodnutí došlo, ale téhož roku v červenci vznesl prezident Asad oficiální žádost (RIA, 2015). Žádosti předcházely tajné jednání mezi Ruskou, Syrskou a Íránskou vládou. Kolem srpna a září do Sýrie začaly proudit ruské zbraně a vojáci. Na konci září bylo v Sýrii kolem 30 ruských letadel podpořené vrtulníky a protiletectkými zbraněmi. Mezitím do Sýrie dorazili Íránští bojovníci. První letecké údery začaly 30. září 2015. Ruské ministerstvo obrany tvrdilo, že letecké údery jsou vedeny jen proti Islámskému státu, ale několik náletů bylo vedeno i proti povstalcům. V praxi tedy Rusko začalo bojovat proti veškerým nepřátelům Asada, které jednoduše označilo za teroristy, a tudíž deklarovaný legitimní cíl.

Podle research paperu Samuela Charpa, Eliny Treyger a Edwarda Geista (2019) je pro vysvětlení faktorů, které vedly k této intervenci její načasování. Faktory rozděluje na Primární, politické a vojenské. Primární faktory jsou bezprostřední faktory, které vedly k intervenci, politické jsou faktory, které ruskou intervenci legitimizovaly a vojenské faktory jsou faktory, které byly klíčové pro samotné provedení intervence.

4.1 Primární faktory

Ruská podpora Asadova režimu existovala již od počátku syrského konfliktu, avšak přímé rozhodnutí vojensky zasáhnout v Sýrii bylo učiněno teprve čtyři roky později, kdy se do bojů zapojil Islámský stát, který dramaticky změnil průběh války ve prospěch Asadových nepřátel. Ruské vedení bylo přesvědčeno, že pokud nepodnikne kroky, válka povede k Asadově porážce.

Valerij Gerasimov uvedl, že na počátku roku 2015 měla Sýrie pod kontrolou pouhých deset procent svého území, a pokud by Rusko nezasáhlo vojensky, v průběhu roku 2015 by Sýrie ztratila i zbývající území a celá země by padla do rukou teroristického režimu Islámského státu (Комсомольская правда, 2017). Ačkoli analytici s tímto názorem nesouhlasili, ruské vedení bylo pevně přesvědčeno o této hrozbě. Původní plány Ruska vojenskou intervencí nezahrnovaly. Během celého průběhu syrského konfliktu se Rusko snažilo vyhnout přímému střetu a angažmá. Teprve když ruské vedení dospělo k názoru, že Asadův režim čelí bezprostřední existenční hrozbě, rozhodlo se zasáhnout. Ruská vojenská intervence byla tedy zahájena hlavně kvůli zvýšenému ohrožení Asadova režimu ze strany Islámského státu a ruským obavám z možného rozšíření teroristické nadvlády v regionu. Tento krok nebyl původně plánován, ale byl přijat jako nezbytná reakce na vážnou situaci, která se rozvíjela v Sýrii a mohla mít závažné důsledky pro region i Rusko samotné (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Rusko bylo přesvědčeno, že porážka Asada by měla katastrofální důsledky pro regionální a globální stabilitu. Kreml viděl syrský konflikt jako boj mezi extremistickými silami a sekulárním státem, a obával se, že porážka Asada by umožnila sunnitským extremistům převzít moc v Sýrii a rozšířit se do přilehlých zemí, což by představovalo hrozbu pro Rusko a jeho domácí bezpečnost. Moskva se obávala, že Islámský stát by získal na síle a rozšířil by svou působnost na Kavkaze, ve střední Asii a v oblasti Volhy v Rusku, což by mělo dopad na domácí bezpečnost Ruska, které je domovem největšího počtu muslimských obyvatel v Evropě a již dříve se potýkalo s rozsáhlými teroristickými útoky. Ruský prezident Vladimir Putin tak zdůrazňoval, že primárním cílem ruské intervence v Sýrii bylo bojovat proti terorismu, především proti Islámskému státu, který představoval značné nebezpečí nejen pro Sýrii, ale i pro samotné Rusko. Putin argumentoval, že teroristické organizace v Sýrii, včetně Islámského státu, mají propojení s extremistickými náboženskými skupinami na Blízkém východě, jako jsou salafistické a wahhábistické skupiny, a tyto skupiny by mohly představovat potenciální hrozbu i pro Rusko a jeho muslimské obyvatelstvo (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Nicméně existuje i skepticismus ohledně skutečných motivací ruské intervence v Sýrii. Někteří západní pozorovatelé naznačovali, že Putinovou skutečnou motivací byla spíše ochrana Asadova režimu, který byl ruským spojencem než upřímný zájem o boj proti terorismu. Ruská podpora Asadova režimu a následné ruské útoky na umírněné opoziční skupiny vyvolávaly otázky ohledně upřímnosti ruského zájmu o boj proti terorismu. Analytici se neshodují v názoru, zda v Sýrii existuje skutečně "umírněná" opozice, nebo zda jsou všechny povstalecké skupiny spojeny s extremistickými organizacemi, jako je al-Nusra, kterou Rusko označuje za teroristickou organizaci. Někteří ruští analytici tvrdí, že počáteční výběr cílů pro ruskou leteckou kampaň byl v souladu s proklamovaným cílem boje proti terorismu, zatímco jiní skepticky pohlíželi na ruskou podporu Asadova režimu a tvrdili, že boj proti ISIS sloužil pouze jako zástěrka pro ruskou intervenci ve prospěch Asadovy vlády. (Charp, Treyer, Geist, 2019)

Ruské zájmy v Sýrii byly zachovat syrskou státnost a zabránit vzniku situace podobné Libyi, Somálsku nebo Afghánistánu, kde po pádu režimu nastalo politické nebo bezpečnostní vakuum, které bylo vyplněno teroristy. Putin argumentoval, že zachování režimu Asada je nezbytným předpokladem pro jakoukoli účinnou protiteroristickou strategii, a proto bylo bombardování zaměřeno na ty skupiny opozice, které ohrožovaly přežití Asadova režimu, ačkoli nebyly součástí Islámského státu. Tato logika naznačovala, že Rusko se skutečně obávalo teroristické hrozby v případě pádu Asadova režimu a zaměřovalo své útoky na ty skupiny opozice, které považovalo za největší hrozbu pro režim. Putin zdůraznil, že rozhodnutí zasáhnout v Sýrii nespojuje Rusko se stranou ve sporu mezi sunnity a šíity v Sýrii ani v regionu, zejména vzhledem k významnému počtu sunnitských muslimů žijících v Rusku. Rusko se snaží vyhnout riziku vyvolání nespokojenosti mezi domácími sunnitskými skupinami tím, že by se jednostranně zapojilo do šíitské koalice podporované Íránem a oponovalo zájmům různých sunnitských mocností na Blízkém východě. Tím by se mohlo nechtěně podpořit sympatie ruských muslimů vůči sunnitským povstaleckým silám v Sýrii, včetně extremistického Islámského státu (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Putin také při oznámení rozhodnutí o intervenci v Sýrii prohlásil, že jediný efektivní způsob, jak bojovat proti mezinárodním teroristům, kteří způsobují chaos v Sýrii a regionu, je převzít iniciativu a bojovat proti nim na území, které již ovládají, namísto čekání, až dorazí na ruské území. Teroristé Islámského státu považují Rusko za svého nepřítele a pokud by v Sýrii zvítězili, vrátili by se zpět do svých zemí, včetně Ruska. Podle informací ruských

bezpečnostních služeb činil v polovině roku 2015 počet bojovníků Islámského státu z Ruska a dalších bývalých sovětských států mezi 30 000 zahraničních bojovníků asi 7 000. Toto číslo ukazuje, že úspěšná protiteroristická operace v Sýrii je zásadní pro zajištění bezpečnosti Ruska a jeho občanů, protože by mohla předcházet návratu těchto bojovníků do vlastních zemí a následnému šíření terorismu. (Parker, 2017)

Ruští představitelé vnímali Asadovo svržení povstaleckou koalicí podporovanou Spojenými státy a jejich spojenci jako legitimizaci praxe změny režimu, kterou považovali za přímou hrozbu pro ruskou národní bezpečnost. Podle Ruska šlo o další epizodu dlouhodobých snah Západu podkopat a svrhnout režimy, které neplní jeho příkazy, na základě příkladů jako svržení Kaddáfího v Libyi s podporou NATO, invaze USA do Iráku za účelem svržení Saddáma Husajna, svržení Talibanu v Afghánistánu a bombardování Srbska ze strany NATO. Kreml rovněž považoval "barevné revoluce" v některých bývalých sovětských republikách a arabské jaro za nástroje americké politiky k dosažení stejného cíle bez použití vojenské síly. (Charp, Treyer, Geist, 2019) Rusko zároveň nabylo přesvědčení, že Západ, zejména Spojené státy, může použít podobnou taktiku k podkopání nebo dokonce svržení ruské vlády nebo jejich autokratických spojenců v sousedních zemích. Proto Moskva upřednostnila potlačení změny režimu v Sýrii jako formu předem preventivní obrany vlastního režimu. Ruský režim chtěl tak zabránit úspěchu taktiky, která by se nakonec mohla použít proti němu (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Dalším důležitým faktorem, který vedl Rusko k rozhodnutí zasáhnout, byla vnímaná frustrace z vyčerpání jiných prostředků. Například absence diplomatického řešení za podmínek, které by Moskva mohla akceptovat. Mírové snahy pod vedením OSN se de facto zastavily po neúspěšné mezinárodní mírové konferenci o Sýrii v Ženevě v únoru 2014. Navzdory selhání rozhovorů byla ruská diplomacie mezi touto konferencí a vojenskou intervencí v září 2015 mimořádně aktivní. Rusko uskutečnilo desítky jednání o Sýrii na vysoké úrovni, včetně náměstků ministerstva zahraničí, ministra zahraničí a prezidenta. Kromě toho Rusko zorganizovalo dvě kola jednání mezi syrskou vládou a opozicí v Moskvě v lednu a dubnu 2015 poté, co Západem podporovaná Syrská národní koalice tyto jednání bojkotovala a požadovala, aby se před zahájením rozhovorů potvrdilo, že proces povede k odchodu prezidenta Asada (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Nicméně, žádné z těchto intenzivních diplomatických snah nemělo žádný významný dopad na situaci na místě v Sýrii, která se dále zhoršovala. V létě 2015 došli vysoce postavení

ruští činitelé k závěru, že diplomacie zcela selhala a nepřinesla žádné výsledky. To byl zcela opačný výsledek než v roce 2013, kdy Rusko úspěšně zprostředkovalo dohodu o odstranění syrských chemických zbraní a zabránilo tak možné intervenci USA po Asadově útoku chemickými zbraněmi na předměstí Damašku. V roce 2015 nebyla žádná podobná dohoda na dohled. Kromě toho se v polovině roku 2015 ukázalo, že vojenská intervence středního rozsahu nepřináší očekávané výsledky. Navzdory ekonomické a diplomatické podpoře a dodávkám vojenské techniky se situace v Sýrii nadále zhoršovala v neprospěch syrské vlády (Charp, Treyer, Geist, 2019).

4.2 Sekundární faktory

Přestože podle autorů (Charp, Treyer, Geist, 2019) Primární faktory byly hlavními hybateli ruského rozhodnutí intervenovat v září 2015, svou roli sehrály i další faktory. Šlo o sekundární faktory, protože by samy o sobě nevyvolaly zásah, pokud by neexistovaly hlavní faktory. Šlo o potenciální geopolitické výhody, které se naskytly zejména v souvislosti s bojem proti terorismu – společném nepříteli Ruska, Sýrie i Západu. Dále možnost tuto intervenci legitimizovat vzhledem k oficiální žádosti syrské vlády. A v neposlední řadě to, že se Rusku podařilo eliminovat rizika související s válečnými konflikty.

Částečnou motivací pro intervenci v Sýrii podle autorů bylo přesvědčení Ruska o geopolitických výhodách, které by intervence mohla přinést. Po anexi Krymu a neoficiální invazi na východní Ukrajině se Rusko ocitlo pod diplomatickým a ekonomickým tlakem ze Západu. Zásah v Sýrii by tak podle Ruska mohl posílit vliv na západ a navrátit Rusko na jeho domněle oprávněné místo v mezinárodní politice. Jeden významný ruský analytik uvedl: "Myšlenkou bylo využít Sýrii jako vyjednávací prostředek ve vztazích se Západem." (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Dokonce den před zahájením ruské intervence v Sýrii navrhl Putin na valném shromáždění OSN protiteroristickou koalici se Západem, přirovnávajíc ji k alianci mezi USA, Velkou Británií a Sovětským svazem během druhé světové války. Rusko tedy nejspíše plánovalo v Sýrii zakročit společně s USA. Tento návrh se setkal s neúspěchem. Několik respondentů v Moskvě uvedlo, že neschopnost Ruska využít Sýrii ke zlepšení vztahů se Západem byla jedním z hlavních selhání operace, což silně naznačuje, že to byl jeden z klíčových faktorů původního rozhodnutí (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Byly zde i jiné geopolitické faktory, například udržení Asadova režimu před kolapsem. Pokud by si Moskva dovolila nechat Asada padnout, nejenže by se ruský vliv v Sýrii dramaticky oslabil, ale také by to poškodilo ruské postavení v regionu. Sýrie pro Moskvu navíc zvyšovala existence námořního zařízení v Tartúsu. Přestože byl Tartús před modernizací po intervenci vojensky nevýznamný, představoval jedinou ruskou vojenskou základnu v regionu a v případě svržení Asada by o ni Rusko velmi pravděpodobně přišlo (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Význam základny v Tartúsu však marginalizuje Marek Ilincki (2015), který tvrdí, že Ruská námořní základna v syrském Tartúsu pro ruské námořnictvo nemá žádný speciální význam. Ve skutečnosti se v sovětském a ruském pojetí v Tartúsu nachází spíše logistická podpůrná stanice než základna, která disponuje zařízeními pro běžné opravy lodí a doplňování zásob. Pro tuto základnu nebyla stanovena žádná pravidelná funkce. Po rozpadu Sovětského svazu se v Rusku vedly diskuze o tom, zda základnu udržet nebo opustit, podobně jako dřívější základny ve Vietnamu či na Kubě.

Před rokem 2014 zastánci udržení základny argumentovali tím, že Ukrajina se dříve či později rozhodne neprodloužit nájemní smlouvu pro ruskou Černomořskou flotilu v Sevastopolu kvůli jejímu nevyhnutelnému "přesunu" na západ. Pokud by se tak stalo, navrhovali přesunout některé lodě Černomořské flotily ze Sevastopolu do Tartusu⁰, protože malá ruská část černomořského pobřeží na Kavkaze by neposkytovala příležitost pro základnu flotily¹. Tento návrh však čelil kritice, protože flotila v Tartúsu by mohla být snadno napadena kvůli své vzdálenosti od Černého moře a od ostatních základen. Po anexi Krymu Rusko vyřešilo problém se základnou pro svou černomořskou flotilu a Tartús již nebyl potřebný jako "náhrada" za Sevastopol. I když bylo možné uvažovat o Tartúsu v kontextu stálé vojenské přítomnosti Ruska ve Středozemním moři, v nové situaci neexistovalo žádné opodstatnění pro rozvoj ruské námořní základny v Tartúsu (Ilnicki, 2015).

Moskva odsuzuje západní intervence, které nezískaly povolení Rady bezpečnosti OSN nebo nebyly provedeny na pozvání hostitelského státu (například Irák, Kosovo, Libye). Pro Rusko tedy bylo velmi důležité, aby ruská intervence v Sýrii probíhala na základě formálního pozvání členského státu OSN. Tento kontrast Rusko použilo jako argument k legitimizaci své takové intervence. Zatímco Washington souhlas Damašku k intervenci neměl a jeho počínání bylo tedy Ruskem považováno za "nelegitimní", což často zdůrazňoval ruský Ministr zahraničí Sergej Lavrov (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Ještě důležitější bylo, že pozvání od Asada posilovalo moskevský postoj proti změně režimu a intervenci; Moskva jednala, aby pomohla stávající vládě udržet si kontrolu nad jejím územím. Pro Putina bylo důležité podporovat legitimního vůdce proti povstání. Asadovo pozvání také zahrnovalo povolení používat přístav, leteckou základnu a vzdušný koridor, které byly nezbytné pro provedení operace. Jeden z ruských vládních poradců uvedl, že pokud by Asad byl svržen, Moskva by nezasáhla, částečně kvůli absenci žádosti nových orgánů v Damašku, a tedy i povolení k využití těchto zařízení (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Ruský zásah v Sýrii představoval značná rizika a potenciální náklady, včetně nejistého geopolitického zisku a možných diplomatických dopadů na vztahy s arabskými státy. Přes tyto obavy se Moskva rozhodla intervenovat s cílem udržet Asada u moci a zabránit tak ztrátě vlivu v regionu. Vnitropolitické klima bylo po anexi Krymu v roce 2014 příznivé pro asertivnější zahraniční politiku a Kreml byl přesvědčen, že dokáže kontrolovat domácí narativ a zamezit významné organizované opozici (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Ruská intervence byla navržena tak, aby omezila rozsah angažmá a minimalizovala aktivní pozemní bojové operace, čímž snížila riziko značných lidských ztrát. Použití žoldáků pomohlo udržet dojem nízkých nákladů konfliktu na domácí frontě, kde se ukázalo, že ruští občané nekladou tak velký důraz na oběti z řad žoldáků a dobrovolníků. Současně Kreml usoudil, že přímý konflikt se Spojenými státy je nepravděpodobný, protože americká administrativa tehdejšího prezidenta Baracka Obamy nebyla ochotna zvýšit svou přímou vojenskou angažovanost v Sýrii nad rámec mise proti Islámskému státu (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Přestože rizika byla zřejmá, Rusko bylo úspěšné v regionální diplomacii a dokázalo udržet rovnováhu mezi svými regionálními partnery. Navíc ruské vzdušné síly prokázaly schopnost účinně operovat mimo oblast a dosáhnout svých cílů, což posílilo roli Ruska jako klíčového hráče v regionu. Avšak stojí za zmínku, že před intervencí v Sýrii byly ruské vzdušné síly naposledy testovány během války v Gruzii v roce 2008, kdy se ukázaly v propastně špatném stavu. Přes významné reformy od té doby bylo riziko selhání v Sýrii stále přítomné. Rusko se i přesto rozhodlo toto riziko podstoupit (Charp, Treyer, Geist, 2019).

4.3 Vojenské faktory

Při rozhodování o intervenci v Sýrii hrálo velkou roli několik vojenských faktorů, které sloužily jako faktory umožňující intervenci. Primární a sekundární faktory sice vedly k onomu

rozhodnutí o zásahu, ale vojenské faktory ovlivňovaly formu a možnosti Ruské intervence. Autoři Charp, Treyer a Geist (2019) zde uvádí čtyři klíčové – přístup do vzdušného prostoru sousedních zemí, povolení k využití přístavů a leteckých základen, spolupráce se syrskými pozemními silami a úspěšné zajištění vzdušného prostoru. Dále autoři uvádí další tři faktory – historické vojenské vazby na Asadův režim, zpravodajské informace ze Sýrie a snadný přístup k moři. Tyto tři faktory sice významně usnadnily intervenci, ale nešlo o faktory, které intervenci umožňovaly.

Bez povolení k přeletům by Ruská operace nebyla možná, neboť právě tato povolení umožňovala Ruským letadlům dostat se do oblasti konfliktu. Moskva získala přeletová povolení přes íránský a irácký vzdušný prostor, což umožnilo přepravu letadel do Sýrie, a také pro letecké mise, které startovaly v Rusku, a zásobování. Jelikož turecký vzdušný prostor byl pro Rusko nedostupný, trasa přes Kaspické moře, Írán a Irák se tak stala jedinou možností, jak se dostat Sýrie dostat. Bez těchto přeletových práv by Rusko pravděpodobně nebylo schopno intervenci v Sýrii realizovat, přinejmenším ne v tak velkém rozsahu (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Dalším klíčovým faktorem pro umožnění vojenské intervence Ruska bylo povolení využívat vojenská zařízení v Sýrii. Rusko má na pobřeží Středozemního moře námořní zařízení v Tartúsu a leteckou základnu Bási al-Assad, která se nachází severně od Tartúsu v provincii Latakíe. Na začátku syrské občanské války bylo v Tartusu pouze malé podpůrné a údržbové zařízení, jehož význam vzrostl s rostoucí ruskou angažovaností. V roce 2015 bylo zařízení modernizováno pro podporu logistických operací. Vzdušně-kosmické síly Ruska také zahájily bombardovací misi z letecké základny Šahíd Nódžeh poblíž Hamadánu v Íránu, což bylo první takové využití íránského vojenského zařízení od druhé světové války. Mise z Íránu byla o 1 000 km kratší než let z Ruska, což umožnilo větší náklad munice. Využití Íránské základny sice Rusku velmi ulehčilo operační zátěž, nešlo ale o tak klíčový prvek jako základny v Sýrii (Charp, Treyer, Geist, 2019).

V rámci vojenského angažmá v Sýrii, ruská armáda nenasadila žádné významné pozemní síly. Velmi nízký počet vojáků v Sýrii tak naznačuje, že Moskva nikdy nechtěla vést v Sýrii pozemní boje. I když ruská armáda nezveřejnila konkrétní data, zprávy uvádějí, že v Sýrii bylo nasazeno více než 4 500 ruských vojáků v září 2016 a 3 000 v březnu 2018. Rusko otevřeně přiznalo důležitost koordinace s režimními a íránskými silami, stejně jako s Hizballáhem, pro úspěch syrské kampaně (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Organizace spolupráce byla náročná, ale Rusku se podařilo efektivně zvládnout kooperaci s pozemními složkami. Kromě koordinace s existujícími pozemními silami pomáhalo Rusko také při obnově a vedení syrské armády. V každé syrské jednotce byla skupina ruských vojenských poradců, kteří plánovali bojové operace. Syrské jednotky byly posíleny malým, ale schopným kontingentem ruského podpůrného personálu a elitních jednotek Specnaz, které přinášely potřebné vojenské zkušenosti a odborné znalosti. Existence partnerů na místě byla nezbytným předpokladem pro intervenci. Moskva nikdy neplánovala vést pozemní operace v Sýrii sama, a koalice s pozemními silami tak byla pravděpodobně klíčovým faktorem umožňujícím rozhodnutí o intervenci (Charp, Treyer, Geist, 2019).

Dalším faktorem, který umožnil Rusku vojenský zásah bylo vyřešení rizika, které představovaly Spojené státy. Spojené státy v Sýrii intervenovaly od roku 2014 proti Islámskému státu. Syrský vzdušný prostor byl přeplněný, a to zvyšovalo riziko přímého střetu se Spojenými státy. Současně si ale Rusko uvědomovalo, že letecké údery koalice Spojených států jsou vedeny zejména na Islámský stát a nebyla zde ochota Spojených států zasahovat proti syrskému režimu, což znamenalo, že spojenecká letadla nebudou operovat v oblastech, kde plánovalo působit ruské letectvo. Pokud by tomu bylo jinak, Rusko by bylo v přístupu k intervenci opatrnější (Charp, Treyer, Geist, 2019).

4.4 Vnitřně politické motivy intervence

Podle Marka Ilnickeho (2015) rusá intervence možná vypadá, že přišla nečekaně, ale je třeba dívat se na ni dívat v širším kontextu obecného trendu významného nárůstu vojenských aktivit Ruska mimo jeho území. Jako příklady uvedl srpen 2007, kdy začaly na stálé bázi nad Severoatlantickým oceánem hlídkovat ruské strategické bombardéry Tu-160, čímž byl de facto obnoven postup používán Sovětským svazem za studené války.

Dále autor uvádí srpen 2008, kdy došlo k první bojové operaci ruských ozbrojených sil mimo území Ruska (ale na území bývalého Sovětského svazu), kdy Ruská armáda napadla Gruzii. Válka trvala pět dní a předcházela jí pokus o začlenění separatistických regionů Abcházie a Jižní Osetie do Gruzie. Válka vyústila v porážku Gruzie a de facto podstoupení těchto regionů Rusku, které separatistické státy uznalo a vybudovalo v nich vojenské základny. Jak už bylo zmíněno výkon ruské armády, zejména letectva, v Gruzii byl, i přes úspěch, naprosto mizerný. V únoru a březnu 2014 vedlo Rusko neoficiální vojenskou intervenci na ukrajinský poloostrov Krym, který poté anektovalo. Šlo o první přímou anexi území ze strany

Ruska pomocí použití ozbrojených sil v postsovětském prostoru. Intervence v Sýrii v září 2015 je podle autora jen další krok trendu rostoucího ruského vojenského angažmá mimo Ruské hranice.

Jako hlavní faktor autor uvádí Ruskou snahu stát se znovu světovým hráčem, ale za jiným účelem, než píše Charp, ... V tomto případě byla nalezena paralela s Ukrajinou. Kdy ruská reakce na nový kyjevský režim sice vedla k Anexi Krymu, ale zcela selhala snaha zdiskreditovat nový režim a legitimizovat separatistické státy na východě Ukrajiny. Ve výsledku se Ukrajina ještě radikálněji odklonila od „ruského světa“ a zejména ruští nacionalisté toto považovali za velký neúspěch Kremlu.

Autor ve své práci také opírá o pojem „malá vítězná válka“, což v ruském politickém žargonu znamená pokus o zablokování vnitřních politických změn vnějším politickým úspěchem nebo o zamaskování vnějšího politického neúspěchu pomocí malé, ale zato úspěšné vojenské operace, jejíž význam by státní propaganda zveličila. Tento termín poprvé použil ministr vnitra ruského impéria, Vjačeslav von Pleve, v roce 1904, kdy prohlásil, že „k zastavení revoluce potřebujeme malou vítěznou válku“ (Svobodna Pressa, 2019). Vojenská intervence v Sýrii je tedy podle autora také motivována podobným přístupem.

Závěr

Ruské rozhodnutí pro přímý vojenský zásah v Sýrii v roce 2015 bylo souhrou mnoha mimořádných politických a vojenských faktorů. Je třeba poukázat na to, že Rusko v Sýrii mělo své zájmy již za dob Sovětského svazu, ale minulost vztahů se ukázala jako spíše marginální faktor a rozhodně nešlo o klíčový faktor ruského rozhodování. Sýrie byla ve sféře sovětského vlivu, ale Sovětskému svazu způsobovala mnoho problémů. Sovětský svaz neočekával, že by Sýrie a jiné arabské státy přijaly sovětskou politiku, a zaměřil se spíše na budování pragmatických vztahů. Syrský prezident

Háfiz al-Asad měl velmi flexibilní a pragmatickou zahraniční politiku. Sýrie za vlády za jeho vlády spolupracovala se Sovětským svazem, ale hned po rozpadu Sovětského svazu se Sýrie přeorientovala na Západ, a dokonce se i zapojila do bojů proti Iráku v roce 1991. Rusko-syrské vztahy byly v 90. letech ve velmi špatném stavu a až asertivní zahraniční politika Ruska dostala Sýrii na seznamu ruských priorit do vyšších pozic, obnovení dobrých vztahů sebou ale neneslo historický spojník Ruska a Sýrie – boj proti imperialismu. Vláda Bašára al-Asada přinesla oživení vztahů, mezi Ruskem a Sýrií, avšak také narazila na limity, kdy Moskva nebyla ochotna vyhovět všem Syrským potřebám. Sýrie také neměla co nabídnout z investičního hlediska. Avšak důležitý zdroj problémů, dluh Sýrie u Ruska byl z velké části odpuštěn.

Rusko v reakci na občanskou válku v Sýrii prokázalo ochotu spolupracovat se západem, ale ne do takové míry, aby si dovolilo ztratit vliv v regionu. To dokazovalo úspěšné vyřešení krize s chemickými zbraněmi a snaha jejímu předejít. Samotný Asad zpočátku upadl v nemilost Ruska, které nepřímě vinilo jeho vnitřní politiku, za způsobení občanské války, ale zároveň Rusko nemělo v plánu nechat Asada padnout. Rusko sice podporovalo Asada vojensky i ekonomicky, ale zároveň nic nenaznačovalo tomu, že by bylo ochotno podpořit Asada do takové míry, aby mu umožnilo válku vyhrát a už v žádném případě se neočekávalo, že Rusko v Sýrii zasáhlo přímo.

Rusko se zdráhalo do války zapojit a čekalo až na nejzazší okamžik, kdy bylo podle ruského vedení zcela jasné, že pád Asada je bezprostřední. Intervence velkého rozsahu teda nebyla původním plánem na řešení situace v Sýrii. Dokonce se Rusko snažilo situaci v Sýrii vyřešit diplomaticky, ale nebylo ochotno nechat Západ a povstalce Asada sesadit. Sesazení Asada pro Rusko nepřipadalo v úvahu, protože se bálo vytvoření precedentu, který se Západ podle Ruska snažil prosadit. Takový precedent by byl zásadní hrozbou pro ruskou národní

bezpečnost, a Rusko argumentovalo, že jednoho dne by mohl jakýkoliv stát, včetně Ruska, upadnout v nelibost Západu a jeho vláda na tomto základě by byla svržena.

Zvrat pro ruský rozhodovací proces přinesl až rok 2015, kdy série vojenských úspěchů Islámského státu paralyzovala syrskou armádu a Sýrie se ocitla téměř před kolapsem. Tato bezprostřední situace donutila Rusko jednat, protože se pozice prezidenta Bašára a-Asada ocitla v životním ohrožení. Moskva na základě situace na bojišti v Sýrii a rapidního postupu Islámského státu považovala pád Asadova režimu za nevyhnutelný a věřila, že tomuto výsledku může zabránit pouze vojenskou intervencí. Na tomto se shodli všichni autoři a šlo tedy o hlavní primární faktor, který vedl k vojenské intervenci v Sýrii. Ruští představitelé se domnívali, že pád Asada by měl významné negativní důsledky pro národní bezpečnost země, a to jak z hlediska teroristické hrozby, tak z hlediska legitimizace Západem podporované změny režimu. Kreml ve snaze zabránit takovému výsledku vyzkoušel celou řadu dalších nástrojů, které se jevily jako neúspěšné.

Při rozhodování o intervenci důležitou roli i sekundární politické faktory. Dojem Ruska, že intervence v Sýrii by mohla dostat Rusko znovu do pozice světového hráče a ukončit tak diplomatický a ekonomický tlak Západu na Rusko po anexi Krymu v roce 2014. Rusko také minimalizovalo rizika, které souvisely s intervencí. Rusku se podařilo udržet rovnováhu mezi partnery, které by intervence v Sýrii mohla rozhněvat. A také si nízkým počtem nasazených vojáků a širokým použitím žoldáků zajistilo podporu domácí populace, která díky anexi Krymu byla příznivě naladěna a umožňovala Rusku vést asertivní zahraniční politiku

Za klíčové vojenské faktory, bez kterých by intervence nebyla proveditelná jsou považovány čtyři nezbytné předpoklady. Prvním byl přístup do vzdušného prostoru sousedních zemí, který se Rusku podařilo získat v Iráku a Íránu a Rusku tak bylo umožněno operovat i ze svého území. Dalším bylo povolení využívání vojenských zařízení v Sýrii a Íránu, a nakonec zvládnutí koordinace ruských vzdušných sil s pozemní armádou Sýrie, Íránu a Hizballáhu. Další tři faktory pomohly zjednodušit zásah, ale nebyly rozhodující pro provedení intervence. Šlo o ruské zpravodajské zdroje, poměrně dlouhé vztahy se Syrskou armádou a vzdálenost Sýrie a Ruska.

S rozdílnou a zajímavou interpretací faktorů, i přes shodu na primárních faktorech, přišel Marek Ilnicki, který ruskou intervencí v Sýrii zasadil do širšího rámce, a to konkrétně rostoucího trendu vojenských aktivit Ruska mimo své území. Zmíněna byla invaze do Gruzie

v roce 2008, která mimo jiné ukázala na tristní stav ruské armády a letectva a iniciovala tak rozsáhlé, Anexe Krymu v roce 2014 a právě vojenská intervence v Sýrii v roce 2015. Motivací Ruska intervenovat v Sýrii vidí v ruské snaze stát se znovu světovým hráčem a zamaskování neúspěchu na Ukrajině v roce 2014. Autor zde dochází k závěru, že ruský přístup se nemění a dává jej do paralel se situací v ruském impériu na začátku 20. století.

Právě interpretace Ilnického je zajímavou teorií, která stojí za dodatečný výzkum. Otázkou a návrhem dalšího výzkumu by mohlo být, do jaké míry byly ruské oficiální odůvodnění intervence v Sýrii založené na reálných obavách a jak moc naopak souvisely s vnitropolitickou náladou v Kremlu. A v neposlední řadě, jak Ruská intervence v Sýrii může souviset s ruskou invazí na Ukrajinu v roce 2022 a zdali se Rusko v Sýrii nepřipravovalo právě na tuto invazi.

Seznam Literatúry

Enterline, A. J., & Balch-Lindsay, D. (2001). *By Sword or By Signature? A competing Risks Approach to the Civil War Process, 1820-1992*. Denton, TX: Mimeo, University of North Texas.

Bender, J. (2015). The Syrian military is on the verge of collapse. *Business Insider*. Dostupné z <https://www.businessinsider.com/the-syrian-military-is-on-the-verge-of-collapse-2015-4>

Ben-Tzur, A. (1968). The Neo-Ba'ath Party of Syria. *Journal of Contemporary History*, 3(3), 161–181. DOI: <https://doi.org/10.1177/002200946800300310>

Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2023) *Bashar al-Assad*. *Encyclopedia Britannica*. Dostupné z <https://www.britannica.com/biography/Bashar-al-Assad>

Charp, S. (2013) Russia, Syria and the Doctrine of Intervention, *Survival*, 55:1, 35-41, DOI: <https://doi.org/10.1080/00396338.2013.767403>

Charap, S., Treyger, E., & Geist, E. (2019). Understanding Russia's Intervention in Syria. *RAND Corporation*. Dostupné z https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR3180.html

Daniel, J. (2020). Syrští alawité (obecný úvod) Dostupné z <https://www.encyclopediaofmigration.org/syrsti-alawite-obecny-uvod/>

Dawisha, K. (1975). Soviet Cultural Relations with Iraq, Syria and Egypt 1955-70. *Soviet Studies*, (27), 418-442. DOI: <https://doi.org/https://www.jstor.org/stable/150445>

Gent, S. E. (2008). Going in When it Counts: Military Intervention and the Outcome of Civil Conflicts. *International Studies Quarterly*, 52(4), 713-735. Dostupné z <https://www.jstor.org/stable/29734261>

Guardian. (2013.). Syria crisis: US and Russia agree chemical weapons deal. <https://www.theguardian.com/world/2013/sep/14/syris-crisis-us-russia-chemical-weapons-deal>

Haaretz. (2008) U.S. to Syria: Do not Meddle in Russia-Georgia Conflict. Dostupné z <https://www.haaretz.com/2008-08-21/ty-article/u-s-to-syria-do-not-meddle-in-russia-georgia-conflict/0000017f-e775-dc7e-adff-f7fd6efd0000>

Hauer, N. (2018). Russian Diplomacy in Syria Bolstered by Muslim Minority Outreach. *Middle East Institute*. Dostupné z <https://www.mei.edu/publications/russian-diplomacy-syria-bolstered-muslim-minority-outreach>

Ilnicki, M. (2018). On Russia's Motives behind its Military Intervention in Syria. *Pultusk Academy of Humanities*.

Klosek, K. C. (2022). Military Interventions in Civil Wars: The Role of Foreign Direct Investments and Arms Trade. *Routledge*

Kremlin. (2012). *Transcript of the meeting with President of Syria Bashar al-Assad*. Dostupné z <http://en.kremlin.ru/events/president/news/17173>

Kreutz, A. (2010). Syria: Russia's Best Asset in the Middle East. *Russie.Nei.Visions*, (55), November 2010.

Lawson, F. H. (2009). *Demystifying Syria*. Saqi Books.

Lo, B. (2002). "Russian foreign policy in the post-Soviet era: reality, illusion and mythmaking." New York: Palgrave.

Lund, A. (2012). Divided They Stand: An Overview of Syria's Political Opposition Factions. *Foundation for European Progressive Studies*.

Lund, A. (2013). Struggling to Adapt: The Muslim Brotherhood in a New Syria. *Carnegie Endowment for International Peace*. Dostupné z https://carnegieendowment.org/files/struggling_to_adapt_mb.pdf

Lund, A. (2019). The Assad Regime's Political Survival Strategy. UI Paper No. 2. *Swedish Institute of International Affairs*. Dostupné z <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/ui-publications/2019/ui-paper-no.-2-2019.pdf>

Lund, A. (2019). From cold war to civil war: 75 years of Russian-Syrian relations. *Swedish Institute of International Affairs*. Dostupné z <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/ui-publications/2019/ui-paper-no.-7-2019.pdf>

Magen, Z. (2010). Medvedev's Visit to Syria: Restoring Russia's Influence in the Middle East? *Institute for National Security Studies*.

Dostupné z <https://www.inss.org.il/publication/medvedevs-visit-to-syria-restoring-russias-influence-in-the-middle-east/>

Magen, Z. (2018). Syria, Russia, and the S-300: Military and Technical Background. *Institute for National Security Studies*. Dostupné z <https://www.inss.org.il/publication/syria-russia-and-the-s-300-military-and-technical-background/>

Murphy, R. (2018) The New Narrative: Who Authors the Future?, *Beirut Institute Summit 2018* [videosoubor]. Dostupné z https://www.youtube.com/watch?v=zixOd_JlQmY

Parker, J. W. (2015). Putin's Syrian Gambit: Sharper Elbows, Bigger Footprint, Stickier Wicket. *Middle East Journal*, 69(1), 5–20.

Primakov, J. (2009). *Russia and the Arabs: Behind the Scenes in the Middle East from the Cold War to the Present*. New York, NY: Basic Books.

Regan, P. (2000). *Civil Wars and Foreign Powers: Outside Intervention in Intrastate Conflict*. The University of Michigan Press.

Regan, P. M., & Aydin, A. (2006). Diplomacy and Other Forms of Intervention in Civil Wars. *Journal of Conflict Resolution*, 50(5), 736-756.

Reuters. (2014, June 23). Last of Syria's chemical weapons handed over for destruction: OPCW. Dostupné z <https://www.reuters.com/article/us-syria-crisis-chemicalweapons-idUSKBN0EY18T20140623>

Ria Novosti. (2015). Putin: Russia to continue supplies of military equipment to Syria. Archived from the original on October 1, 2015, Dostupné z https://web.archive.org/web/20151001130806/http://ria.ru/defense_safety/20150930/1292970356.html

Ross, M. L. (2004). How Do Natural Resources Influence Civil War? Evidence from Thirteen Cases. *International Organization*, 58(1), 35-67.

Saideman, S. M. (2001). *The Ties That Divide: Ethnic Politics, Foreign Policy, and International Conflict*. New York: Columbia University Press.

Sheridan, M. (2011, October 7). Assad rejects reform and refuses to quit as Syria uprising rages on. The Guardian. Dostupné z <https://www.theguardian.com/world/2011/oct/07/assad-reform-quit-syria-uprising-medvedev>

Svobodna Pressa. (2019) В Москве умер последний свидетель раздела Польши [Online]. Dostupné z <https://svpressa.ru/society/article/66186/>

TASS. (2012). Putin warns West against repeating Libyan scenario in Syria. TASS. Dostupné z <https://tass.com/russia/686367>

Toušek, L. (2014). Desk research [Online]. Dostupné z <http://www.antropologie.org/cs/metodologie/desk-research>

United Nations. (2004). *Security Council imposes sanctions on Syria for failure to end support for terrorism, occupation of Lebanon.* Dostupné z <https://press.un.org/en/2004/sc8181.doc.htm>

Vasiliev, A. (2018). *Russia's Middle East Policy: From Lenin to Putin.* Routledge.

Walker, S. (2012, December 20). Putin distancing himself from Assad as rebels close in on Syrian capital. The Guardian. Dostupné z <https://www.theguardian.com/world/2012/dec/20/putin-distancing-assad-syria>

Комсомольская правда. (2017) *Начальник Генштаба Вооруженных сил России генерал армии Валерий Герасимов: "Мы переломили хребет ударным силам терроризма"* <https://www.kp.ru/daily/26775/3808693/>

Указ Президента РФ (2009) О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации до 2020 года (с изменениями на 1 июля 2014 года) (утратил Страница 1 силу на основании Указа Президента РФ от 31.12.2015 N 683) <https://docs.cntd.ru/document/902156214>

Abstrakt

Ruská vojenská intervence v Sýrii v roce 2015 byla pro svět velkým překvapením, protože se jednalo o vůbec první vojenský zásah moderního Ruska mimo postsovětský prostor. Bakalářská práce se zabývá otázkou, jaké faktory vedly Rusko k vojenské intervenci v Sýrii v roce 2015. Práce analyzuje rusko-syrské vztahy a jak vnější, tak vnitřní politické a vojenské faktory, které vedly Rusko k tomuto bezprecedentnímu a nečekanému rozhodnutí.

Klíčová slova: Sýrie, Rusko, občanská válka, intervence

Abstract

The Russian military intervention in Syria in 2015 was a great surprise to the world because it was the first ever military intervention by modern Russia outside the post-Soviet space. This bachelor thesis addresses the question of what factors led Russia to intervene militarily in Syria in 2015. The thesis analyses relations between Russia and Syria, and both the external and internal political and military factors that led Russia to this unprecedented and unexpected decision.

Keywords: Syria, Russia, Civil war, Intervention